

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 14. februarja 1975 – Leto XXVI – Številka 3

Idol sodobnega časa

Doseči, zgrabit, imeti!
Pa četudi za ceno pohojene noge, zlomljene roke – za ceno sočloveka, ki stoji kraj tebe.
Kdo pa stoji kraj mene? Moj tovariš?
Ne! Denar ne pozna tovarištva, ne prijateljstva, ne ljubezni. Biti hoče neomejen gospodar našega časa, naših rok, glav in tudi naše duševnosti. Ne prizna ne otrok ne staršev.
Naš gospodar je.
Ali pa tudi ne.
Navsezadnje je še vedno res, da ima človek svojo voljo.

JA-MA

Usmerjeno izobraževanje-pogoj napredka našega gospodarstva

Šole, javite se!

V sodelovanju s Sindikatom delavcev vzgoje in izobraževanja Slovenije, izobraževalno skupnostjo SR Slovenije in z zavodom za šolstvo SRS vodi uredništvo Prosvetnega delavca akcijo, da bi vsi delavci v vzgojnoizobraževalnih zavodih postali naročniki svojega stanovskega glasila Prosvetni delavec. Doslej je akcija dosegla že lep uspeh, saj imamo že veliko novih naročnikov.

Prepričani smo, da so šole, kjer so vsi prosvetni delavci naročniki našega lista. Vse te šole prosimo, naj se javijo!

Te dni smo prejeli tale obvestili:
NA OSNOVNI ŠOLI IVAN CANKAR, VRHNIKA in na GIMNAZIJI PEDAGOŠKE SMERI, MARIBOR prejemajo naš list vsi prosvetni delavci!

Pripisali so še: „Menimo, da je prav, da ima vsak prosvetni delavec vaš list. Zlasti prav nam pridejo osnutki samoupravnih aktov in zakonov.“

Na III. simpoziju industrijskih pedagogov Jugoslavije – (Foto: Tatjana Jelusič)

Od 29. januarja do 1. februarja letos je bil v Mariboru III. simpozij industrijskih pedagogov Jugoslavije. Zbralo se je okrog 300 strokovnjakov iz vseh naših republik in pokrajin, da bi s svojimi prispevki – referati in koreferati – osvetlili položaj delavca, od priučenega do vodilnega, v naših tovarnah in drugih podjetjih. Predvsem zato, da bi prikazali metode izobraževanja v posameznih podjetjih, možnosti napredovanja posameznikov, pa tudi vsega podjetja, prav zavoljo napredovanja zaposlenih. Podatki po posameznih podjetjih o številu delavcev, ki so se izobraževali ob delu, so presenetljivi: nepristranskim poslušalcem je nenadoma postalo jasno, da so naša podjetja, delovne organizacije tako rekoč pravcati izobraževalni sistem. Če v družbi ni toliko zapažen in morda celo ne toliko upoštevan kot redni šolski sistem, potem je vzrok v tem, ker so učenci sočasno delavci in jih tako tudi obravnavamo in upoštevamo. Koliko ur predsedijo ob knjigah, skicirajah, na predavanjih – koliko izpitov opravijo v kratkem času študijskih dopustov, komaj kdo opazi.

Izobraževanje ob delu ni samo odsev človekove (delavčeve) osebnosti želje po napredovanju, temveč tudi posledica zahteve po novem znanju zaradi neprestano se spreminjajoče tehnologije dela. Redne šole ne morejo več izobraževati „enkrat za vselej“ – se pravi nekoga dokončno in povsem pripraviti za poklic. Zato lahko rečemo, da imajo industrijski pedagogi zelo veliko dela. Njihovo delo je nujno, če hočemo v industriji in gospodarstvu slediti napredku. To se pravi: iti v korak z razvojem.

Za simpozij je bilo predloženih 38 razprav, referatov in koreferatov, več pa jih je bilo prijavljenih sproti. Za pona-

zoritev naj navedem nekoliko podatkov:

– Od izdelave načrta novega dinamičnega modela izobraževanja do danes se je v dveh letih izobraževalo več kot 400 delavcev, ki so zdaj usposobljeni za sodobno grafično dejavnost. (mag. Potočnjak Mario, Grafički šolski center, Zagreb)

– Industrijsko pedagoški vidik: Če hoče delovna organizacija doseči uspeh, postavi zahtevo po uspešnosti dela pred slehernega delavca; toda vsakemu mora pri delu pomagati – ne samo z delovnimi sredstvi, temveč tudi na področju izobrazbe. S tega stališča je izobraževanje za delo ena izmed

(Nadaljevanje na 5. strani)

France Prešeren

Odlomki iz Nove pisarije

Učenec.

„Da zdaj, – ko že na Kranjskem vsak pisari,
že bukve vsak šušmar daje med ljudi,
ta v prozi, oni v verzih se slepari, –
jaz tudi v trop, – ki se poti in trudi,
ledino orje naše poezije, –
se vriniti želim, se mi ne čudi.
Prijatelj, uči mene pisarije:
kako in kaj ušec se Kranjcem poje,
odkrij mi proze naše lepote!“

Pisar.

„Ak' so pisar postati želje tvoje,
moj zlati uk poslušaj in zastopi,
zapiši trdno ga v možgane svoje!
Ak' hočeš kaj veljati v našem tropi,
besed se tujih boj ko hud'ga vraga,
ak' kos si temu, koj na prste stopi.
Naj proza tvoja bo lepote naga,
Minerve nič ne prašaj, poj posili,
pisarjem proza bo in pesem draga.
Češ biti v kranjskih klasikov števili,
debelo po gorjansko jo zarobi,
vsi bomo tvojo čast na glas trobili;
ak' rovtarske vezati znaš otrobi,
nov Orfej k sebi vlekel boš Slovence
in pozen vnuk poroma k tvoj' mu grobi.
Da kranjsčina zaklad ti svoj odklene,
zapusti ročno mestne mi sosede,
tri leta pojdi v rovtarske Atene.“

Učenec.

„O srečne rovtel! v vas me iti mika:
al' se bojim, pri rovtarji, pri kmeti
da bera besedi ne bo velika.“

Pisar.

„Pečene, ljubček, piščeta na sveti
nikomur niso v grolu priletele;
brez truda večno se ne da živeti.
Besede zraščene, besede zrele,
ne v rovtah, po planjavi ne kmetije,
nikjer ne bodo ti na nos visele.
Poslušaj ga, kako jo on zavije,
jezika sol, lepota, da le zine,
in pravo ti vezanje se odkrije.
Tam pul'jo besedi se korenine,
k tem deni konce: ača, išče, uha,
on, ovka, ovec, druge pritlikline,
to trdno skupaj zvari; primaruha!
lahko boš v kozji rog ugnal Slovence,
in proti tebi bo Dobrovški – muha.“

Učenec.

„Gorjačarsko, cigansko kaj berilo
bo čudno vam pisarjem pomagalo,
ak' bo se vse drugače govorilo?
Sami svoj uk spoštujete premalo,
več tujk c'lo tebi, ne zameri uide,
zakaj bi se jih moje žnabalo balo?“

Pisar.

„To govori se, kar na jezik pride,
pogovor, ko na vresa več ne bije,
ko zjutranja megla se v nič razide;
kar v bukvah je natisnjen'ga upije,
to, bratec, med učene gre lingviste
in priča od jezika lepote.
Slovenci bodo brali bukve čiste,
ak' nas ne hval'jo, naj me vzame zlodil!
Cel svet posnema kranjske bo puriste.
Kar noč' te vi umeti k svoji škodi,
kar ne dopade vaši slepi buči,
častili bodo pozni to narodi.“

Redni razpis prostih delovnih mest

Letošnji redni razpis prostih delovnih mest bo izšel v Prosvetnem delavcu 10. aprila. Šolska vodstva prosimo, da pošljejo razpise republišnemu komiteju za vzgojo in izobraževanje (prej republiški sekretariat za prosveto in kulturo) Ljubljana, Zupančičeva 3 – najkasneje do 20. marca.

PORTRETI

Glavobol

Zeleni plan in kmetijske šole

V Sloveniji imamo devet poklicnih in srednjih kmetijskih šol (Celje, Novo mesto, Ljubljana, Maribor, Kranj, Nova Gorica, Rakičan, Svecina, Turnišče pri Ptuj), višjo agronomsko šolo v Mariboru in biotehniško fakulteto v Ljubljani.

V šolskem letu 1974/75 se je na te šole vpisalo več dijakov in študentov kot prejšnje leto, nekaj manj učencev pa imajo na poklicnih šolah.

Ugotovitev, da se je zanimanje za te šole povečalo, je vsakakor razveseljujoča, hkrati pa tudi dosežek informativne akcije, ki so jo izvedli lani učitelji kmetijskih šol vseh stopenj.

Kako bo v šolskem letu 1975/76?

Člani akcijskega odbora za pospeševanje izobraževanja v kmetijstvu pri skupnosti kmetijskih šol Slovenije so imeli pred nedavnim prvi letošnji sestanek, na katerem so se domenili za izvedbo akcije vpisa za šolsko leto 1975/76. Akcija naj bi letos dobila nove razsežnosti. Izdali bodo, tako delajo že nekaj let, bilten Naše kmetijske šole (dobile ga bodo vse osnovne šole) in 50.000 letakov. S tretjo obliko dela pa naj bi pridobili za sodelovanje učitelje osnovnih šol in prek njih učence in njihove starše. Domenili so se, da bodo skupaj z zavodom za šolstvo SRS organizirali srečanja s prosvetnimi delavci. Tem bi učitelji kmetijskih šol spregovorili o pomenu kmetijstva v naši družbi in njegovih nadaljnjih možnostih, predstavili slovenske kmetijske šole vseh stopenj in prosvetne delavce povabili, da bi tudi na njihovi šoli organizirali kmetijski krožek. Tako bodo skupaj skušali spremeniti odnos vseh članov naše družbe, predvsem pa mladih, do te tako zelo po-

membrne gospodarske dejavnosti.

Člani odbora se zavedajo, da je do tu njihov program sprejemljiv in da ga bodo uresničili.

Ob tem pa se vprašajmo: Ali je naša družba v vseh letih po vojni storila dovolj, da bi bile kmetijske šole bolj privlačne za mladino? Na to ni težko odgovoriti. Poklicne in srednje šole so v razpadajočih graščinah ali pa niso primerne za sodoben pouk. „Skelet“ drugega objekta (prostori za pedagoško, raziskovalno, razvojno in posvetovalno delo) centra za kmetijstvo in živilstvo pod Rožnikom — stoji že deset let nedokončan; to je tudi edini nedokončani gradbeni in šolski objekt v Sloveniji.

Člani odbora zahtevajo, naj družba povsem spremeni odnos do kmetijskega šolstva vseh stopenj in s tem posredno do vsega kmetijstva. Ne morejo razumeti, da smo v preteklih letih lahko zbrali ogromno denarja — domačega in tujega za izgradnjo hotelskih naselij (za tujce!), bank in trgovin, za kmetijske šole pa ne moremo zbrati nekaj sto starih milijonov.

Sprejeli smo „zeleni plan“. Naloge, ki jih ta nalaga kmetom, niso majhne. Toda, ali smo se že kdaj vprašali, če bodo lahko smoter „pridelati toliko, da bomo imeli dovolj za domače potrebe in presežek pridelkov še izvozili“ uresničili ostareli kmetje?

„Izvršni svet ter vsi strokovni in družbenopolitični dejavniki se morajo zavzemati, da se bodo kmetijske šole posodobile in postale privlačne za mladi rod,“ so poudarili člani odbora na svojem prvem letošnjem sestanku.

STANE JESENOVEC

Presežki

Globalna sredstva, namenjena vzgoji in izobraževanju v tem letu, bodo po zadnjem besedilu družbenega dogovora za 12 starih milijard manjša, kot pa je bilo prvotno predvideno. Povedano drugače: indeks njihovega naraščanja se je znižal s 139,9 na 135.

O predlogu družbenega dogovora o razporejanju dohodka, osebnih dohodkov in nekaterih drugih osebnih prejemkov ter gibanju, obsegu in strukturi skupne porabe v letu 1975 oziroma o spremenjenem besedilu so razpravljali pred nedavnim tudi na seji izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti. Opozorili so na vrsto nejasnosti in nepopolnosti v sedanjem besedilu, na posledice takšnega razumevanja, predvsem pa na vprašanje tako imenovanih „viškov“, ki, razumljeno tako kot je bilo predlagano v omenjenem besedilu, ne morejo koristiti nikomur. Gre namreč za nepravilno razlago. Kot je znano, so si v minulemu letu nekatere samoupravne interesne skupnosti ustvarile „viške“ denarja. To je neporabljen denar, ki so ga zbrale nekatere samoupravne interesne skupnosti. Denar ni ostal zato, ker bi ga bilo preveč ali pa, ker ga ne bi bili mogli porabiti, ampak zato, ker sprejeti družbeni dogovor iz preteklega leta ni dovoljeval večje porabe. Kljub temu pa je bilo treba na nekaterih področjih, mednje sodi verjetno še najbolj področje vzgoje in izobraževanja, začeti že med letom nekatere neodložljive naloge. Izpeljati je bilo treba marsikatero akcijo, ki ni bila zapisana v načrtu, urediti nepredviden problem — spomnimo se samo na subvencioniranje oskrbnine v dijaških domovih v prvih mesecih novega šolskega leta, ko so nastale težave zaradi slabo uveljavljene nove študentske politike — poskrbeti je bilo treba za rast osebnih dohodkov itd. Vse to pa je seveda terjalo denar, porabo, ki ni bila nikjer predvidena in je ustvarjalo dodatne stroške. Že po tej plati gledano dobi problem tako imenovanih „viškov“ povsem drugačno

podobo. Naj povemo še, da znašajo ti presežki, nastali pri republiški izobraževalni skupnosti, kakih 80 milijonov dinarjev.

Na seji izvršnega odbora so opozorili na posledice, ki bi jih imelo takšno gledanje. Presežke iz lanskega leta naj bi namreč vključili v letošnji globalni sredstev za vzgojnoizobraževalno dejavnost. S prenosom tega denarja pa bi se seveda prav toliko zmanjšala letošnja sredstva. Zmanjšani obseg denarja bi prizadel predvsem investicijsko dejavnost. Kaj bi to pomenilo v sedanjih prostorskih razmerah in ob potrebah, ki so vsako leto večje, ni treba posebej poudarjati. Spet bi postavili pod vprašaj gradnjo nujnih objektov, za katere je vsa dokumentacija že zdavnaj pripravljena; kot vemo, odlašamo z njihovo gradnjo prav zaradi neresenih finančnih vprašanj. Tu ne gre samo za denar republiške, pač pa tudi temeljnih izobraževalnih skupnosti. Krčenje obsega prepotrebne denarja pa bi se gotovo zrcalilo tudi drugod, saj bi bilo tako prizadeto vse področje vzgoje in izobraževanja. Posledice so jasne: zmanjšanje kakovosti dela in še manj učiteljev. Čas bi bil, da bi se resneje zavedli velikih nalog, ki jih imamo na področju izobraževanja — nujnih premikov. Vse to pa zahteva denar in večji del javnosti doslej. Gre za najbolj nujne naloge, za katere smo se obvezali, in za nekatere probleme, katerih ostrine se vsi zavedamo, a jih prav zaradi pomanjkanja denarja prelagamo iz leta v leto. Sem prav gotovo sodi še zmeraj nereseno vprašanje učbenikov.

Zato so na seji sklenili, da bodo besedilo dogovora podpisali, vendar pod pogojem, da razčistijo nejasnosti in odpra-

DOPOLNILNO ŠOLANJE ZA PEDAGOGE

Oddelek za pedagogiko filozofske fakultete v Zagrebu je omogočil učiteljem, ki so končali VPŠ ali PA, in imeli med študijem visoke ocene ter so se izkazali pri praktičnem delu, da se v dveh letih lahko usposobijo za šolske pedagoge. Na ta dopolnilni študij sprejmejo vsako leto 60 kandidatov.

O RACIONALIZACIJI VZGOJNOIZOBRAŽEVALNEGA DELA V ŠOLI

Prosvetnopedagoški zavod in filozofska fakulteta sarajevske univerze sta organizirala lanskega septembra v Sarajevu simpozij o vlogi pedagoškopsihološke službe pri racionalizaciji vzgojnoizobraževalnega dela v šoli.

Na simpoziju so sodelovali znanstveni in strokovni delavci in sodelavci fakultet, višjih in visokih šol, ki usposablajo učitelje, vodje in pedagoški svetovanci zavodov za prosvetnopedagoško službo, direktorji in pomočniki direktorjev šol, šolski pedagogi, psihologi, sociologi, šolski zdravstveni in socialni delavci, predstavniki skupnosti za financiranje vzgoje in izobraževanja, predstavniki skupščine mesta Sarajevo, občinskih skupščin ter družbenih in družbenopolitičnih organov republike in mesta.

Namen simpozija je bil predstaviti dosežke in osvetliti možnosti znanstvenoraziskovalnega in strokovnega dela na področju pedagoškopsihološke službe in njeno vlogo pri racionalizaciji vzgojnoizobraževalnega dela v šoli.

Posebno pozornost so posvetili znanstveni in strokovni oceni ravni smotnosti vzgojnoizobraževalne prakse in stvarnim možnostim delovanja pedagoškopsihološke službe pri racionalizaciji vzgojnoizobraževalnega dela v šoli.

Za pedagoško in andragoško prakso zelo pomembne probleme racionalizacije vzgojnoizobraževalnega dela in smotne funkcije pedagoškopsihološke službe v šoli je simpozij proučeval ter znanstveno in strokovno reševal z več vidikov: teoretično (z reševanjem teoretičnih problemov racionalizacije vzgojnoizobraževalnega dela); metodološko (z razpravljanjem in osvetljevanjem metodoloških problemov); s primerjalno-analitično-sintetičnim osvetljevanjem stanja in teženj razvoja pedagoškopsihološke službe; s predstavitvijo dosežkov empirično poskusnih raziskovanj; s projiciranjem modelov organizacije, profilov kadrov, oblik in metod dela; s predstavitvijo pozitivnih izkušenj.

vijo pomanjkljivosti v prikazovanju podatkov, predvsem glede, kot so poudarili, nenatančne slike „viškov“ iz minulega leta.

V nadaljevanju se je izvršnega odbora republiške izobraževalne skupnosti so med drugim sklopili tudi o možnih različicah predlogov, s katerimi naj bi uredili odnose na področju solidarnostnega prelivanja sredstev, pregledali priprave za usta-

novitev izobraževalne skupnosti Slovenije in razpravljali o predlogu družbenega dogovora o podiplomskem študiju „teorije marksizma in samoupravljanja“. S predlagano organizacijo podiplomskega študija začenjamo, kot je že znano, izgrajevati trajni znanstveno-pedagoški in organizacijski temelj za študij marksizma na univerzitetni ravni.

NADJA PENGOV

Medrepubliško sodelovanje

Skupna pot vseh prosvetnih listov

Vse naše republike in pokrajine imajo svoja prosvetna glasila

Zvezni odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti je letošnjega 25. januarja pripravil srečanje glavnih in odgovornih urednikov vseh jugoslovanskih prosvetnih listov. Že doslej je bilo sodelovanje uredništev prosvetnih glasil zadovoljivo, vendar se čedalje bolj kaže potreba, da bi morali še bolj sodelovati pri skupnih akcijah za razvoj vzgoje in izobraževanja v Jugoslaviji.

Na beograjskem sestanku so se uredniki dogovorili za prihodnjo pot: v pripravi je prvi samoupravni sporazum o medsebojnem sodelovanju in izvolitve sekcije prosvetnih listov in pokrajin, ki bo usklajevala zahteve in prizadevanja prosvetnih listov za obveščanje vseh prosvetnih delavcev Jugoslavije. Sekcija bo delovala pri zveznem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, ki je v Beogradu.

Osnutek samoupravnega dogovora, ki ga bodo v kratkem podpisala vsa uredništva, vsebuje med drugim tudi sklep, naj uredništva uvedejo pri svojih listih po eno stran obvestil in člankov iz drugih republik; tako bodo prosvetni delavci bolj obveščeni o pomembnih dogodkih šolstva vseh naših republik. Predvidene so skupne akcije vseh prosvetnih listov pri razvijanju vzgoje in izobraževanja glede na zahteve novih ustav in 10. kongresa ZKJ ter sodelovanje pri obiskih in poročanju o izkušnjah in razvoju šolstva v

tujini. Uredniki so se dogovorili, da bodo letošnjo pomlad obiskali Zahodno Nemčijo, kjer bodo spoznali in nato seznanjali javnost s problematiko šolanja otrok naših zdomcev, ki so začasno zaposleni v tujini. Pri izvedbi te akcije bo pomagal zvezni odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti, pričakujemo pa tudi pomoč in sodelovanje vseh republikanskih sindikatov in sekretariatov za prosveto in kulturo.

Na sestanku so se dogovorili, da bodo vsi prosvetni listi izdali skupno številko lista v čast 30-letnice osvoboditve, ki bo poudarila vlogo in razvoj vzgoje in izobraževanja med našo revolucijo in po njej. Srečanja se je udeležil prikratk urednik glasila MISAO, novega prosvetnega lista pokrajine Vojvodine. Mednarodno sodelovanje postaja vse bolj živahno. III. srečanje uredništev prosvetnih listov balkanskih dežel bo v Bukarešti.

Uredniki so še poudarili, da je treba bolj obveščati naše člane sindikata o mednarodnem sodelovanju in dejavnosti Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije.

Sodelovanje uredništev jugoslovanskih prosvetnih listov je v zadnjih letih zelo napredovalo. Izmenjave izkušenj in dogovorov za skupno delo, ki ne ostajajo zgolj besede, bogatijo vsebino in izboljšujejo kakovost listov. T. D.

Kako naprej?

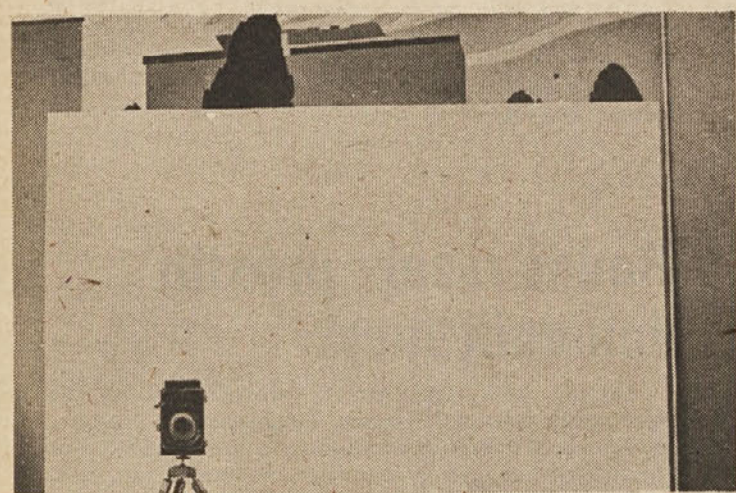
Že nekaj dni po uvedbi celodnevne osnovne šole v treh slovenskih občinah so se na Dobrovi pri Ljubljani zbrali predstavniki teh šol in republiškega odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja na delovni posvet o urejanju meril za razporeditev delovnega časa in vrednotenja dela učiteljev.

V zelo obširni razpravi o problemih šol s celodnevnim delom, zlasti o problemih razporeditve delovnega časa, so udeleženci ugotovili, da so za organizirano urejanje celodnevne osnovne šole nujno potrebna merila o razporeditvi in vrednotenju učiteljevega dela v 42-urnem delovnem tednu. Izrazili so zadovoljstvo, da je Sindikat vzgoje in izobraževanja objavil merila, ki so uveljavljena na območju temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana, ker bo tako mogoče urejati delo tudi v vseh drugih šolah v republiki.

Ob razpravi o merilih so predstavniki šol opozorili še na druga vprašanja, ki jih bo treba nemudoma rešiti. To so zlasti: čas in razporeditev časa za pregled izdelkov učencev, uvajanje predmetnega pouka za nekatere predmete na nižji stopnji in psihološke posledice, čas za učne priprave z možnostmi teamskega dela, predelava strokovne literature, seje organov samoupravljanja in s tem v zvezi

uveljavljanje samoupravnih odnosov, delo strokovne svetovatelne službe v šoli — razporeditev delovnega časa in vrednotenje dela, problem zmanjševanja fonda ur v podaljšanem delovnem času, učna obveznost, ki jo ureja veljavni zakon o osnovni šoli in drugo. O teh zadevah so ugotavljali razpravljajci, bodo morale povedati svoje mnenje tudi strokovne službe. Na posvetovanju so se dogovorili, da si morajo vsi prizadevati za uveljavljanje meril v vseh temeljnih izobraževalnih skupnostih ter v izobraževalni skupnosti SR Slovenije, da bo dosežena materialna osnova za nemoteno delo v šolah s celodnevnim poukom ter za uveljavitev meril nagajevanja za dodatno obremenitev učiteljev, ki po učujejo v celodnevni šolah. To je treba uvesti v samoupravni sporazum o usmerjanju dohodka in delitvi sredstev za osebne dohodke v osnovnih šolah. Pri urejanju teh problemov pa morajo usklajevati sodelovati strokovne ustanove in družbenopolitične organizacije na vseh ravneh. Posebno potrebna bodo prizadevanja delegatov v samoupravnih interesnih skupnostih, krajevnih skupnostih, skratka povsod, kjer usklajujejo napore za uresničevanje smernic nadaljnjega razvoja našega šolstva.

S. PEVEC

Tonetov fotoaparat, 1974, olje, platno z razstave Pavleta Florjančiča in Veljka Tomana v Škofji Loki in Idriji

Filmska srečanja z mladimi

V teden domačega filma, ki je bil v Celju od 12. do 18. decembra 1974, so se tvorno in uspešno vključila tudi srečanja med filmskimi ustvarjalci in mladino na osnovnih in srednjih šolah.

Čemu ta srečanja? Dosedanja praksa v kulturi je bila pri nas v glavnem taka, da so se kulturni ustvarjalci in porabniki kulture srečevali le posredno — prek knjig, razstav, filmskega platna ali televizijskega zaslona ipd. V zadnjih letih pa se vsaj na nekaterih področjih kažejo zblizevanja, še najbolj med književniki in šolarji na srečanjih ob podelitvi bralnih značk. Filmski ustvarjalci pa doslej niso imeli z mladimi skoraj nikakršnih ali sploh nobenih neposrednih stikov. Način našega življenja, skupni interesi naših ljudi — ustvarjalcev in porabnikov kulture — so takšni, da je treba s kulturnega ustvarjanja sneti zavoso zaprtosti vase, kulturni ustvarjalci pa morajo poznati življenje in interese naše družbe.

Film je stvarnost, ki spremlja veliko večino mladine. Zato je prav, da se mladi s filmom in z vsem, kar ga obdaja, čim bolj spoznajo. Tistega, česar ni do- slej šola organizirano naredila z učnim načrtom, so se v Celju lotili že pred desetletjem. Ustanovili so filmsko gledališče, filmski abonma za osnovne in srednje šole. Vanj so vključili večino mestnih osnovnih in srednjih šol in vsako leto jim dajejo po osem predstav. Sprva so imeli ob vsaki predstavi tudi ustna pojasnila in pogovore, zdaj pa imajo, žal, samo opise in kritike filmov na filmskih lističih za filme, ki jih gledajo. Na nekaterih šolah so ustanovili tudi filmske krožke.

Učni načrti so doslej v glav- nem zapirali oči pred filmom. Dajali so sicer nekaj rahlih spodbud za način obravnave filma, načrt za triletno poklicne šole pa je namenil učencem celo nekaj ur filmske vzgoje; to pa je bilo tudi vse. Zadnji dve leti pa sta prinesli bistvene spre- membe. Res so zaradi zmanjša- nja števila ur za estetsko vzgojo v triletnih šolah črtali filmsko vzgojo, kolikor je ni v programu literarne vzgoje, ampak to je le

začasen ukrep pred prehodom na enotni program izobraževa- nja v prvih dveh letih usmerje- nega izobraževanja. Toda učni načrt za osnovno šolo je pri tem naredil pomemben korak k približevanju filma otrokom. V pouk slovenskega jezika je od prvega do osmega razreda pre- mišljeno in načrtno vključena tudi filmska vzgoja. Žal pa je doslej malo storjenega za to, da bi bili o filmski vzgoji tudi uč- telji dovolj poučeni; v Ljubljani so sicer pričeli načrtno izobra- ževati, drugod pa še ne. Prav zaradi tega so bili obiski film- skih ustvarjalcev na šolah še po- sebno dobrodošli.

Že mesec pred tednom do- mačega filma smo z okrožnico zavoda za šolstvo SRS seznanili vse osnovne in srednje šole na- šega območja z razporedom sre- čanj in jih prosili, naj dajo svoje pripombe. Osnovne šole so se takoj vključile v akcijo in mno- ge bi bile rade dobile filmsko ekipo na srečanje z učenci. Ker pa smo v program lahko zajeli le 21 srečanj, ni bilo možno upoštevati vseh želja. Zaradi tega je marsikatera šola poslala na sosednjo šolo le svoje zastop- stvo, delegacijo učencev. Tako

so na srečanjih sodelovali učenci večine osnovnih šol. Srečanja so bila na šestih srednjih in petnajstih osnovnih šolah, ene- mu srečanju na srednji šoli pa so se priključili tudi študentje razrednega pouka celjskega od- delka mariborske pedagoške akademije.

Za sestavo ekip filmskih ustvarjalcev je ves čas tedna do- mačega filma in že pred tem skrbel filmski igralec Demetrij Bitenc, ki je podpredsednik Društva slovenskih filmskih umetnikov.

NEZNANKA TUDI ZA FILMSKE USTVARJALCE

Pokazalo se je, da takšna sre- čanja niso bila neznanka le otrokom, ampak prav tako tudi filmskim ustvarjalcem, zato so se sprva le s težavo odločali za sodelovanje. Ko pa so doživljali na sestankih z mladimi nepriča- kovane vesele in ustvarjalne trenutke, so ostajali v Celju po več dni ali pa so se vračali na druga srečanja, kadar so imeli čas. Za ene in druge so bila ta srečanja nekaj nenavadnega. Filmski ustvarjalci so imeli prvič pred seboj v aktivnem pogovoru „od- jemalce“ svojih stvaritev, mladi pa so prvič razen igralcev videli in spoznali tudi scenariste, reži- serje, snemalce, montažerje, scenografe, filmske teoretike, kritike in druge. Tiste, katerih imena so doslej prebrali — ali pa tudi ne — v „špici“ filma, so imeli sedaj pred seboj. In mnogi bodo odslej dobro vedeli, zakaj so ti ustvarjalci napisani in kaj pri filmu delajo.

Pogovori na šolah so prvič jasno pokazali, do kod je segla filmska vzgoja. Mladim manjka največkrat osnovnih spoznanj in znanj o filmu. Učenci so bili sprva začudeni in zbegani in niso vedeli, kaj početi s kakim

montažerjem, snemalcem ali kritikom, čeprav so prej z uč- telji sestavili nekaj vprašanj. Toda njihova vprašanja in misli so bile usmerjene predvsem k igralcem, delno tudi režiserjem. Pa tudi filmski ustvarjalci sprva niso vedeli, kaj se bo izcimilo iz srečanj. Drug drugemu so bili neznanka. Vendar pa so povsod pogovori hitro stekli in rado- vednosti je bilo toliko, da sta bili dve šolski uri povsod pre- kratki. Ko so namreč razni filmski ustvarjalci kratko in jedrnat opisali svoje delo in svojo filmsko pot, se je vselej odprl plaz vprašanj tehnične in vsebinske narave. Mnogo so hoteli vedeti — kako kopje pre- bode človeka, kako padeš v prepad, ali tank, avto, hišo res zažgejo, kako snemajo pretep, ali uporabljajo tudi pri nas dvoj- nike, kako dresirajo živali za nastop ipd. Od teh preprostih vprašanj pa so prehajali k zaple- tenejšim, tehnično in vsebinsko bolj poglobljenim. Nekatere je zanimalo, kakšna svetloba je potrebna za snemanje, k ako snemajo ponoči, kaj snemajo v ateljejih in kaj zunaj, kako sne- majo rušenje mostov in drugih velikih objektov; spet drugi so se zanimali, kako prideš k fil- mu, ali je filmski poklic napo- ren, kako so izbrali otroke za film Pastirci ipd. (Mimogrede: za Pastirce so najprej izbrali tri- sto kandidatov, med pogoji pa je bil tudi najmanj prav dober učni uspeh v soli.) Nekatere dijake in učence je zanimala cena filmov in od kod denar zanje, pa seveda tudi čas snema- nja in čas nastajanja filma od zamisli do prve predstave. Tudi o primernosti filmske vsebine so se pogovarjali, o prodiranju našega filma na tuje in zakaj igrajo dragi tuji igralci v naših filmih, zakaj ne snemamo kav-

bojk in slovenskih velikih spek- taklov, kot npr. Pod svobodnim soncem ... Ob tem je treba po- udariti, da so filmski delavci trezno in družbeno pozitivno reševali vsa vprašanja o druž- benih angažiranosti filma in nje- govih ustvarjalcev.

KORAK NAPREJ

Ob koncu tedna domačega filma je bil v Celju tudi posvet z mentorji filmske vzgoje v šolah in z nekaterimi ideologi pri družbenopolitičnih organiza- cijah. Tu so med drugim obrav- navali tudi filmska srečanja na šolah in postavili smernice za prihodnja taka srečanja. V ve- čini primerov so bili zato po-

govori manj konkretni. Poka- zalo se je, da je sodelovanje med filmskimi delavci in mla- dino zelo uspešno in koristno, zato v prihodnje ne bo več takih težav pri pridobivanju filmskih ustvarjalcev za srečanja na šolah, šole pa bodo lahko dolgoročno načrtovale ogled filmov, katerih ekipe bi jih nato obiskale. Tako bodo naredili kakovostni korak naprej in bodo lahko izhajali iz resnične ustvarjalnosti ter od tod pre- hajali tudi na splošne značil- nosti filmske umetnosti. To pa bo naloga srečanj ob koncu letošnjega koledarskega leta, ko bo v Celju tretji teden doma- čega filma.

JOŽE LIPNIK

Na osnovi dopolnitev zakonov o osnovni in srednji šoli (Ur. l. SRS, št. 18-184/74 in 18-185/74) je republiški sekretariat za pro- sveto in kulturo pripravil dopolnitve izvršilnih predpisov. O osnutkih so razpravljale skupnosti šol in učiteljski zbori. Razprava je prinesla marsikatero koristno dopolnitev. Vsi ti pravilniki bodo objavljeni v prihodnji številki Uradnega lista SRS.

Izjema je pravilnik o ocenjevanju v osnovnih in srednjih šolah, ki naj bi začel veljati šele z novim šolskim letom. Ker prinaša bistvene spremembe v sistemu ocenjevanja učencev, menimo, da je koristno, če osnutek takoj objavimo. Z objavo bi želeli doseči dvoje: pripra- viti najširši krog prosvetnih delavcev na predvidene spremembe, obenem pa spodbuditi razpravo, ki lahko še prinese koristne do- polnitve. Rok za razpravo naj bi bil mesec dni, nato pa bi opravili končno redakcijo besedila. To bo predloženo komiteju za vzgojo in izobraževanje, tako da bi pravilnik najkasneje v aprilu izšel v Uradnem listu SRS.

Pravilnik

Na podlagi 38. člena zakona o osnovni šoli (Uradni list SRS, št. 9-51/68, 12/68, 14-108/66, 31-275/72 in 18-184/74) in 25. člena zakona o srednjem šolstvu (Uradni list SRS, št. 18-138/67, 20-113/70, 31-276/72 in 18-185/74) izdaja republiški sekretar za prosveto in kulturo

PRAVILNIK

o spremembah in dopolnitvah pravilnika o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah

Pravilnik o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah (Uradni list SRS, št. 20-159/69) se spremeni in dopolni tako, da se njegovo prečiščeno besedilo glasi:

PRAVILNIK

o ocenjevanju učencev v osnovnih in srednjih šolah

1. člen

Učitelji sproti preverjajo in ocenjujejo obseg in kakovost znanja učenca ter njegov napredek pri učenju. Ugotovitve o znanju učenca izraža učitelj z ocenami. Pri tem upošteva tudi pridobljene spret- nosti ter učne in delovne navade učenca.

Učitelji sproti preverjajo znanje učencev na različne načine in pri tem upoštevajo sodobna pedagoška in psihološka dognanja o ocenjevanju. Ocenjevanje ne sme biti časovno strnjeno pred ocenje- valno konferenco razrednega učiteljskega zbora.

2. člen

Ocenjuje se učenčevo znanje iz posameznih učnih predmetov, ob koncu pouka v šolskem letu pa še splošni uspeh. Ob prvem polletju in ob koncu pouka v šolskem letu se ocenjuje tudi učen- čevo vedenje.

V prvem polletju prvega razreda osnovne šole učitelj ne ocenjuje učencev, ampak jih spodbuja z vzgojnimi sredstvi, spremlja njihov napredek in o tem sproti obvešča starše.

V osnovni šoli se ne ocenjuje učenčevo znanje iz učnega pred- meta družbeno moralna vzgoja.

3. člen

Ocene se izražajo z besedami oziroma s številkami.

Lestvice ocen imajo naslednje stopnje:

— za uspeh pri predmetih telesna, glasbena, likovna in tehnična vzgoja ter gospodinjstvo v osnovni šoli in telesna vzgoja v srednjih šolah: zelo uspešno, uspešno, manj uspešno;

— za znanje iz drugih predmetov: odlično (5), prav dobro (4), dobro (3), zadostno (2), nezadostno (1);

— za splošni uspeh: odličen, prav dober, dober, zadosten, neza- dosten;

— za vedenje: vzorno, primerno, manj primerno.

Nezadostno in nezadosten sta negativni oceni, druge ocene so pozitivne.

4. člen

Učenčevo vedenje ocenjuje razredni učiteljski zbor na predlog razrednika, ki oblikuje predlog ob sodelovanju razredne skupnosti, pri razrednem pouku v osnovni šoli pa razredni učitelj.

Ocene iz vedenja se določijo ob koncu prvega polletja oziroma ob koncu izmene in ob koncu šolskega leta.

Pri ocenjevanju učenčevega vedenja je treba upoštevati zlasti učenčev odnos do sošolcev, do učiteljev in do drugih oseb, učen- čev odnos do družbenega premoženja, učenčevo obnašanje v šoli in zunaj nje ter njegovo aktivnost v razredni skupnosti.

5. člen

Učenčevo znanje iz posameznega učnega predmeta ocenjuje v oddelkih z razrednim poukom razrednik, v oddelkih s predmetnim poukom pa učitelj, ki predmet poučuje.

Učenčevo znanje pri praktičnem pouku v organizacijah združe- nega dela ali pri obrtniki ocenjuje učitelj praktičnega pouka tako, da oceni učenčevo delo, ki ga v skladu z učnim načrtom določi šola. Pri tem upošteva mnenje inštruktorja oziroma odgovornega strokovnega delavca ter dokumentacijo o učenčevem razvoju (de- lavniški dnevnik, evidenčni list za praktični pouk učenca).

Učitelj, razrednik, ravnatelj ali razredna skupnost lahko zahte- vajo, da se učenčevo znanje komisijsko preveri in oceni.

6. člen

Pri ocenjevanju učenčevega znanja iz posameznega učnega pred- meta je treba upoštevati sodelovanje učenca v celotnem vzgojno- izobraževalnem procesu.

Za preverjanje in ocenjevanje učenčevega znanja se uporabljajo različni načini, ki ustrezajo posameznim učnim predmetom. Ti načini so zlasti: ustno spraševanje, pisni, grafični in drugi izdelki, testiranje znanja v ustreznih oblikah, nastopi ipd.

V vsakem polletju oziroma v vsaki izmeni sta dve ocenjevalni obdobji.

V posameznem ocenjevalnem obdobju učitelj najmanj dvakrat preveri in oceni učenčevo znanje.

Med preverjanjem učenčevega znanja učitelj ne sme učencev poniževati ali kako drugače žaliti.

7. člen

Učenci srednjih šol smejo pisati na teden največ dve pisni šolski nalogi, na dan pa ne več kot eno. O datumih teh nalog morajo biti učenci najmanj tri dni prej obveščeni.

Če je pri pisni šolski nalogi ocenjenih v oddelku več kot tretjina učencev negativno, se ocene razveljavijo, učenci pa pišejo novo nalogo.

Na isti dan ne smeta biti uporabljeni več kot dve obliki skupin- skega preverjanja in ocenjevanja znanja celotnega oddelka, če vsaka izmed takih oblik preverjanja in ocenjevanja znanja traja več kot pol šolske ure.

8. člen

Učenčev splošni uspeh pri razrednem pouku v osnovni šoli oceni razredni učitelj. Če je potrebno, se posvetuje z ravnateljem šole, v šolah, ki imajo strokovne službe (pedagoško, psihološko in so- cialno), pa tudi s strokovnimi delavci teh služb.

Učenčev splošni uspeh pri predmetnem pouku oceni razredni učiteljski zbor na predlog razrednika.

Učenčev splošni uspeh se oceni na podlagi vedenja, znanja iz vseh učnih predmetov, učenčevega prizadevanja pri delu, njegovega odnosa do obveznosti v šoli in zunaj nje, njegovih sposobnosti in nagnjenj, izraženih v prostovoljnih dejavnostih in njegove splošne razvitosti. Ocena splošnega uspeha se ne sme izračunati aritme- tično na podlagi ocen iz posameznih predmetov.

9. člen

Izredno sposobnega in marljivega učenca osnovne šole, ki želi hitreje napredovati v višji razred, oceni strokovna komisija, ki jo imenuje učiteljski zbor izmed učiteljev šole in delavcev šolskih svetovalnih služb.

Komisija preskusi znanje učenca, ga oceni in ugotovi, ali je spo- soben za prestop v višji razred.

V srednjih šolah mora učenec, ki želi hitreje napredovati, opravi- ti razredni izpit.

10. člen

Ocenjevanje temelji na načelu javnosti, kar pomeni, da mora učitelj učenca povedati, koliko njegovo znanje zadošča zahtevam, ki jih postavlja šola.

Kadar se starši učencev oziroma njihovi namestniki med šolskim letom zanimajo za uspeh svojih otrok, jih mora učitelj seznaniti z ocenami.

V ocenjevalnih obdobjih, ko učenec ne dobi izkaza o uspehu in vedenju oziroma obvestila o uspehu ali spričevala, je šola dolžna sporočiti učenecem in staršem učencev oziroma njihovim na- mestnikom ter organizacijam združenega dela oziroma samo- stojnim obrtnikom in samostojnim gostincem, pri katerih so učenci na praktičnem pouku, v katerih predmetih so bili učenci negativno ocenjeni.

11. člen

Učitelj mora vse ocene vpisati v predpisano šolsko dokumen- tacija (redovalnico) takoj po preverjanju znanja.

12. člen

Ta pravilnik začne veljati osmi dan po objavi v „Uradnem listu SRS“, uporabljati pa se začne s šolskim letom 1975/76. Dokler se ne začne uporabljati ta pravilnik, se uporablja pravilnik o ocenje- vanju učencev v osnovnih in srednjih šolah (Uradni list SRS, št. 20-159/69).

Št.: 61-32/72

Ljubljana, dne 15. januarja 1975

Članica izvršnega sveta in republiška sekretarka za prosveto in kulturo
ELA ULRIH — Atena

čim bolje se bomo poznali

Minuli ponedeljek je pokazala tehcnica na dvorišču osnovne šole „osem talcev“ v Logatcu, da so zbrali tisti dan učenci četrtilnih razredov kar za tono časopisnega papirja. — (Foto: Tone Urbas)

Delovne akcije za opremo pionirske sobe

Učenci osnovne šole „Osem talcev“ iz Dolenjega Logatca, združeni v šolski pionirski organizaciji, so že septembra lani na letni konferenci predlagali, da bi v novi osnovni šoli, ki so jo prav takrat začeli pospešeno graditi (poleg sedanje osnovne šole v Dolenjem Logatcu), sami prispevali za vso opremo pionirske sobe v novi šoli.

Prav te dni učenci osnovne šole „Osem talcev“ iz Logatca uresničujejo sklep, sprejet na letni pionirski konferenci: zbirajo star papir in steklenice, izkupiček pa bodo dali za opremo pionirske sobe.

Že prvi zbiralni dan — na vrsti so bili učenci četrtilnih razredov — so šolarji zvozili na šolsko dvorišče in v nekdanjo drvarnico kar tono časopisnega papirja. Potem ko bodo podobno naredili vsi razredi, bodo maja ali junija akcijo za zbiranje časopisnega papirja ponovili, vmes pa se bodo lotili zbiranja steklenic. Šolski pionirski odred je sklenil, da bi moral vsak pionir ali mladinec zbrati za približno 15 din papirja ali steklenic; to bi zadoščalo za opremo pionirske sobe v novi šoli.

V njihov končni uspeh ne dvomimo, kajti tako kot četrtilni šolci se bodo prav gotovo izkazali tudi učenci drugih razredov.

„Že na začetku moram poudariti,“ je rekla učiteljica

Ljubljana

Pretesna šola

Osnovno šolo Zvonko Runko v Ljubljani obiskuje okoli 600 učencev. V pretesni šoli nimajo dovolj ustreznih prostorov za podaljšano bivanje učencev — teh je kar 300 — da o kabinetnem pouku niti ne govorimo. Šola je stara že skoraj 70 let, zato bi jo bilo treba nekoliko preurediti, predvsem pa centralno ogrevanje priključiti iz sedanje kotlovnice na omrežje toplovloda ljubljanske Toplarne. Načrti za preureditev šole so že narejeni. Izvršni svet skupščine občine Ljubljana-Siška jih je ugodno ocenil. Kaže, da bodo letošnjega septembra začeli graditi prizidek in preurejati šolo. Preurejena šola, ki naj bi bila nared septembra prihodnje leto, bo dobila okoli 1.800 kvadratnih metrov novih površin.

Izračunali so, da bodo za gradnjo in preureditev potrebovali dobrih 10 milijonov dinarjev.

Preveč za eno šolo

Malo je osnovnih šol v Sloveniji, ki se lahko pohvalijo, da jih prostorska stiska ne ovira pri njihovem normalnem delu. V marsikateri šoli so tudi učni uspehi učencev, kljub velikemu prizadevanju učiteljev, prav zaradi prostorske stiske slabši, kot bi bili, če bi imeli vsaj za redno delo v šoli dovolj prostora. Osnovna šola „Osem talcev“ v Logatcu sodi po učnem uspehu že nekaj let v vrh najboljših osnovnih šol, čeprav učitelji in učenci že več let delajo v utesnjenih prostorih.

„Poglejte,“ sta v nedavnem pogovoru še posebej poudarila pomočnica ravnateljice Marija PETKOVŠKOVA in ravnatelj PAVEL SMRTNIK, „samo našo osnovno šolo v Dolenjem Logatcu obiskuje 630 redno vpisanih učencev in učenk. Prostor stare šole niso primerni niti za normalno delo z osnovnošolci, ki imajo pouk od sedmih zjutraj pa do šestih zvečer. V prostorih naše šole redno dela še glasbena šola, zdaj pa se bo začela še mala šola v treh oddelkih — in še večerno šolo za odrasle imamo v tem poslopju!“

— Poleg sedanje stare šole že dograjujete novo, ki bo zelo razbremenila prostore v sedanji. Kdaj ste pravzaprav začeli načrtovati novo šolo?

o celodnevni šoli. Strinjajo se s takim načinom šolskega dela, predlog za prehod na celodnevno šolo učencev prvih razredov v šolskem letu 1975/76 pa je sprejel tudi svet staršev.“

— Nova šola mora biti torej nared do začetka prihodnjega šolskega leta?

„Morala bi biti! Vreme za gradnjo je prav presenetljivo. Kljub temu pa se bojimo zamude, saj bi naše načrte zelo spremenila!“

— Težko je že sedaj oceniti, koliko bo nova šola stala. Ali nam lahko poveste vsaj približno vsoto?

„Prvotno smo menili, da bomo zanj potrebovali približno 800 starih milijonov, zdaj pa ne vemo, če bo mili-

Ravnatelj osnovne šole „Osem talcev“ v Logatcu PAVEL SMRTNIK. — (Foto: Tone Urbas)

„Moramo reči, da se za novo šolo, ki jo prav sedaj dokončujemo, pripravljamo že več let. V ta namen smo izglasovali samoprisevek, ki ga plačujemo štiri leta, lani pa smo se odločili celo za podaljšek plačevanja, s katerim naj bi v naši občini zgradili in preuredili nekaj šol, vzgojnovarstvenih zavodov in zdravstveni dom.“

— Kaj ste v tem času že zgradili z denarjem, zbranim s samopriskom?

„V prvi fazi načrtovane gradnje smo zgradili zdravstveni dom v Logatcu, podružnično šolo v Rovtahn in osnovno šolo v Gorenjem Logatcu s telovadnico. Dokončujemo gradnjo naše nove osnovne šole v Dolenjem Logatcu, hkrati pa pripravljajo v tem kraju tudi gradnjo novega vzgojnovarstvenega zavoda. Iz samopriskovka občanov smo v teh letih obnovili še naši podružnični šoli v Hotedršici in Lazah.“

— Koliko prostorov boste pridobili z novo in nekoliko preurejeno sedanjo osnovno šolo, ki ju bo kasneje povezoval le hodnik?

„Menimo, da bomo — potem ko bosta končani obe šoli — imeli 30 urejenih učilnic. To nam bo omogočilo, da bodo že letošnjo jesen prešli prvi razredi k celodnevni delu. Tudi s starši smo že veliko razpravljali

oddelčnih konferencah, ki so ponavadi v sredini med rednimi četrtilnimi ocenjevalnimi konferencah in jih vodi odbor razredne skupnosti. Razrednik je na takih konferencah le poročevalec. Na sestankih temeljito razčlenimo uspehe in neuspehe. Mnogokrat tudi učenci predlagajo izboljšave. Sami si določajo obveznosti, ki vodijo k boljšemu učnemu uspehu. Pri takem delu se krepi kolektivna zavest razreda, kar smo dokazali že s sedanjim delom; dokaz za to so tudi učni uspehi. V prihodnje nameravamo tako sodelovanje razširiti in na stanke povabiti tudi starše. Uspehe izpopolnjenega sodelovanja bomo skušali uresničiti in preveriti pri učencih sedanjih osmih razredov naše osnovne šole.“

TONE URBAS

Celje

Prilagoditi štipendije

Pred dnevi so se v Celju sestali na prvi skupni seji člani komisije podpisnic samoupravnega sporazuma o štipendiranju učencev in študentov. Čeprav 35-članska komisija ni namerala že na prvi seji obravnavati številnih nejasnosti in perečih vprašanj o štipendiranju, se je kljub temu razvila živahna razprava. Ob koncu je komisija sklenila priporočiti organizacijam združenega dela, naj po hite in prilagodijo štipendiranje naraščajočim življenjskim stroškom. Napovedano je, da se bo oskrbovalnina v dijaških domovih povečala. Hkrati naj bi delovne organizacije pa tudi komisija že upoštevali nova določila o višinah štipendij, ki so že sprejeta v republiki. Pri zviševanju štipendij bo treba upoštevati tudi to, ali štipendisti prejema štipendijo za študij v domačem kraju ali drugod, kajti stroški šolanja se v takih primerih precej razlikujejo.

Ruše

Tovarna za šolo

Osnovna šola v Rušah sodi sicer v program izgradnje osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov v mariborski občini, vendar prispeva sklad za njeno gradnjo le polovico denarja, drugo pa bo morala priskrbeti sama krajevna skupnost.

Delavski svet tovarne dušika v Rušah, že več let pozna težave, ki jih ima šola zaradi pomanjkanja prostora. Zato se je pred dnevi odločil za učinkovito pomoč. S skladom za izgradnjo šol in vzgojnovarstvenih zavodov so že sklenili pogodbo, po kateri naj bi tovarna dušika Ruše prispevala za prizidek k šoli 2.000.000 din.

Predvidevajo, da bodo začeli graditi prizidek še letos; v njem bo dvanajst novih učilnic in večji večnamenski prostor.

Trbovlje

Nova glasbena šola

Na pobudo trboveljske temeljne izobraževalne skupnosti so že ob koncu lanskega leta imenovali poseben odbor, ki naj bi skrbel za zgraditev trboveljske glasbene šole. Glasbena šola gostuje sedaj v prostorih delavskega doma, v domu TVD Partizan in v osnovni šoli Alojz Hohkraut. Ima skoraj 220 učencev, ob vpisu na začetku tega šolskega leta pa so jih morali odkloniti kar 40, predvsem zaradi pomanjkanja prostora.

Odbor za zgraditev glasbene šole v Trbovljah se je odločil, da bodo novo glasbena šola prizidali k osnovni šoli Tončke Čeč. Upajo, da bo nova trboveljska glasbena šola nared že prihodnje jesen.

Veliko, vendar premalo

Še deset let ni tega, ko je bilo v vseh vzgojnovarstvenih zavodih na ljubljanskem območju le nekaj več kot 4.000 predšolskih otrok. Po najnovejših podatkih pa jih je bilo lanskega jesen na tem območju v vzgojnovarstvenih zavodih že nad 10.000. Za to področje je bilo veliko narejenega prav v zadnjih nekaj letih, pravzaprav po prvem januarju v letu 1972, ko so se delovni ljudje vseh ljubljanskih občin odločili za samoprisevek.

Od začetka januarja 1972 pa do konca lanskega leta se je zbralo na posebnem skladu skoraj 147.500.000 din iz samopriskovka, nekaj več kot 52.000.000 din pa v skladu od dohodka iz prispevka za otroško varstvo. Skoraj 57.000 din so prispevale v ta sklad ljubljanske občine iz svojih proračunov. K tej vsoti moramo prišteti še nekaj več kot 2.000.000 din obresti. Tako se je v zadnjih treh letih zbralo na skladu za gradnjo šol in vzgojnovarstvenih zavodov skoraj 260.000.000 din.

Do konca lanskega leta so bile na območju Ljubljane zgrajene tri nove osnovne šole s telovadnicami in ena osnovna šola brez telovadnice, osem vzgojnovarstvenih zavodov in ena vzgojna posvetovalnica. Letos gradijo še štiri nove šole s telovadnicami in eno telovadnico posebej.

V osmih vzgojnovarstvenih zavodih je našlo prostor skoraj tisoč otrok, naslednji štirje vzgojnovarstveni zavodi pa bodo sprejeli še okoli 800 predšolskih otrok.

V novih osnovnih šolah so dobili učenci 36 učilnic, v starih novih šolah, ki jih še gradijo, pa jih bo še 40.

Nenehne podražitve gradbenega materiala in raznih storitev so načrtovano gradnjo šol in vzgojnovarstvenih zavodov nekoliko zavrele, kljub temu pa bo 50 poslopij — toliko jih je bilo predvidenih ob uvedbi samopriskovka — vendarle zgrajenih. Tako bo v novih šolah na voljo približno 230 učilnic, v 24 novih vzgojnovarstvenih zavodih — samo eden je nekoliko preurejen — pa bo novega prostora za več kot 3.600 otrok. -tu-

tem bolje bomo delali

Stališča in sklepi o uvajanju celodnevne šole

(sprejeti na 52. seji izvršnega odbora RK SZDL Slovenije 12. decembra 1974)

V razpravah o družbenih dokumentih s področja vzgoje in izobraževanja, o osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja v SR Sloveniji, ki jo je v javno razpravo predložila skupščina SRS, o resolucijah o samoupravni preobrazbi vzgoje in izobraževanja za 10. kongres ZKJ in 7. kongres ZKS so delavci in delovni ljudje pokazali veliko zanimanje in v celoti podprli usmeritve za nadaljnji razvoj vzgoje in izobraževanja. Prav tako zavzeto konstituirajo delovni ljudje v sedanjem obdobju samoupravne interesne skupnosti za področje vzgoje in izobraževanja, s katerimi želijo uresničiti ustavne cilje, da bi socialistično vzgojo in izobraževanje čimbolj podružili in v novo ustanovljenih samoupravnih skupnostih zagotavljali v svobodni menjavi dela potrebno kakovost in posodabljanje vzgoje in izobraževanja, vplivali na njeno politiko, vsebino ter razvoj vzgojno-izobraževalnega sistema. V takšni samoupravni organiziranosti bomo hitreje uveljavljali reformo sistema, zlasti usmerjenega izobraževanja, v katerem bi morali zagotoviti večjo demokratičnost, dostopnost in prehodnost.

Bistvo podružljanja vzgoje in izobraževanja je v spremenjenih družbenoekonomskih odnosih. Delavci in delovni ljudje v skupnostih uveljavljajo svoj interes, interes svojih otrok in združenega dela. Pri nadaljnji graditvi vzgojno-izobraževalnega procesa je treba izhajati iz zgodovinske vloge delavskega razreda in marksistične ideologije kot teorije in revolucionarne prakse. Zavzemati se moramo za takšen vzgojnoizobraževalni proces, ki bo mladega človeka oblikoval tako, da bo kritičen pri odločitvah, da bo imel tvoren odnos do stvarnosti, da bo odgovoren in human, da mu bo delo vrednota, skratka, da bo vsestransko razvita socialistična osebnost. Samo tako bo lahko uveljavljal pravice in izpolnjeval dolžnosti v samoupravno zasnovanem združenem delu. Proces podružljanja širše odpira šolska vrata tudi neposrednemu družbenemu okolju — krajevni skupnosti, v kateri prebivajo otroci in njihovi starši, delujejo družbenopolitične organizacije in društva. Osnovno vodilo sodelovanja s šolo so temeljni vzgojni smotri, zasnovani na marksizmu in razrednih temeljih naše samoupravne socialistične družbe. Delegati v svetih šol lahko uspešno sodelujejo pri vzgoji otrok, če v temeljnih vzgojnoizobraževalnih smotrih vidijo svojo perspektivo in perspektivo razvoja samoupravnih odnosov. Šola v krajevni skupnosti ob sodelovanju družbenopolitičnih organizacij in društev pridobiva pomočnike v vzgoji otrok, ki neposredno sprejemajo nase tudi del družbene odgovornosti.

V razpravah o družbenih dokumentih s področja vzgoje in izobraževanja pa je bilo ob podpori slišati tudi zahtevo po hitrejšem uveljavljanju stališč, tako da bi bili temeljni vzgojni smotri, zlasti vzgojna funkcija šole, bolj izraziti in pa zahtevo po reformi usmerjenega izobraževanja. Povsem jasno je, da vseh sprejetih usmeritev in stališč ne bomo zmogli uveljaviti hkrati. Na podlagi stališč o „izravnavanju pogojev za vzgojo in izobraževanje otrok“, sprejetih okrobra 1971, izvršni odbor RK SZDL Slovenije ponovno poudarja nujnost po uvajanju celodnevne dela osnovne šole, ker v njem vidi možnost hitrejša konkretizacije vzgojnih smotrov, reformo sistema in vsebine šolanja, možnost večjih vzgojnoizobraževalnih dosežkov in odpravljanje neenakih možnosti za šolanje.

Kljub temu da ideja o celodnevem delu in življenju osnovne šole ni nova in se je pojavljala že ob prvih uvedbah osnovnošolskega varstva, je nismo doslej še nikjer dočela razvili v praksi. Osnovnošolsko varstvo je narekovala potreba zaposlenih staršev, njegovo razširjenje pa boljši vzgojno-izobraževalni uspehi, ki so se pokazali zlasti v povečanju števila učencev, ki so v osmih letih uspešno končali osnovno šolo. Starši so spoznali potrebnost takega načina dela, organizirane družbene pomoči pri varstvu otrok, in so pomagali razširjati varstvo tako z denarjem, ki so ga plačevali za svoje otroke kot tudi s samopriskpevi; tako so zagotovili bistveno razširitev osnovnošolskega prostora.

Potreba po celostni inovaciji — po preraščanju varstva v celodnevno šolo je nastala zlasti zaradi večje učinkovitosti vzgojnoizobraževalnega dela, socialne in vzgojne pomoči družinam; v bolj zaostalih kmečkih predelih pa pomeni celodnevna šola večjo možnost za nadomestitev vzgojnoizobra-

ževalnega in kulturnega primanjkljaja pri otrocih. Celodnevna šola je šola enakih možnosti za razvoj vseh učencev, za popolno uveljavljanje temeljnih vzgojnoizobraževalnih smotrov in učenčevih interesov in za vzgajanje učenčeve osebnosti z njegovo aktivnostjo v samoupravno organizirani dejavnosti šole.

Svet za vzgojo in izobraževanje je na seji 25. septembra 1974 podprl projekt celodnevne šole in opozoril na nujnost organizirane akcije za njeno uveljavitev. Izvršni odbor se pridružuje mnenju sveta in hkrati opozarja, da je nujno spremeniti stališča do celodnevne šole pri nekaterih starših in učiteljih.

Nekateri starši namreč opozarjajo, da bomo ob uveljavitvi celodnevne šole odtujili otroke od staršev, da bodo pretrgane čustvene vezi med njimi, da na kmetijskih otroci ne bodo pomagali pri domačih opravilih, učitelji pa bodo dodatno obremenjeni. Vsi ti ugovori kažejo na premajhno osveščenost učiteljev in staršev, ki v celodnevni šoli vidijo le poučevanje, ne pa tudi spremenjenega stila dela, organizacije, učinkovitosti in življenja šole.

Nekateri so prepričani, da bomo z uvajanjem celodnevne šole kadrovsko osiromašili osnovne šole na podeželju in poglabljali razlike med mestom in vasjo. Zato pravijo, da bi bilo bolje prej zagotoviti dovolj usposobljenih učiteljev, dovolj prostorov, igrišč, kuhinj itd.

Izrazito nenaklonjenost celodnevni šoli vidimo pri tistih družbenih dejavnikih, ki se upirajo družbeno organiziranemu vzgojnemu vplivu na mlado generacijo in razredni zasnovanosti vzgoje in izobraževanja. Glede na to, da sta vzgoja in izobraževanje dejavnosti, ki sta življenjsko pomembni za razvoj samoupravnih socialističnih odnosov, se je treba takšnemu mišljenju upreti. Sile, ki takega koncepta šole ne sprejemajo, namreč vedo, da se boj za socialistično perspektivo in samoupravljanje bije ravno v boju za mlado generacijo, da se človek najbolj oblikuje prav v šolah. Ker tudi vedo, da bi z uvajanjem celodnevne šole zgubili precej možnosti za vplivanje na mlado generacijo, se je treba njihovemu negativnemu mnenju ostro postaviti po robu.

Tiste, ki pri uvajanju celodnevne šole zagovarjajo načelo „vse ali nič“, pa bi morale prepričati o njeni potrebnosti tele utemeljitve:

- celodnevna šola naj pomaga utrditi čustvene vezi med starši in otroki, saj so te pogosto zrahljane prav zaradi pretiranih čustvenih pritiskov staršev na otroke pri domačih zaposlitvah s šolskim delom. Celodnevna šola je socialna in vzgojna pomoč staršem, saj prevzema pretežni del bremena in odgovornosti za uspešno končano osemletno šolanje;

- celodnevno šolo moramo pričeti uveljavljati tam, kjer so možnosti, zato da bi jih lahko hitreje zagotovili tudi tam, kjer jih še ni;

- celodnevna šola kot prednostna naloga v preobrazbi vzgoje in izobraževanja naj bo možnost za hitrejši prehod novih oblik in metod dela v šole z varstvom, v vse tradicionalne šole, saj potrebujemo povsod aktivne metode, ki se v šolah prepočasno uveljavljajo;

- celodnevna šola naj postane mesto za sodobno oblikovanje prihodnjih učiteljev, ki se vse preveč usposablja v „šolah preteklosti“, namesto v „šolah prihodnosti“;

- uveljavitev celodnevne šole pomeni tudi stvaren prekus predmetnikov in učnih načrtov v osnovnih šolah, saj smo se glede tega doslej vse preveč odločali na pamet, ob tem pa nenehno ugotavljali, da so razlogi za osip v njihovi prenatrpanosti;

- zaradi drugačne organizacije in delitve dela celodnevna šola razbremenjuje učitelja in pomeni hkrati možnost za boljše spoznavanje učenčeve osebnosti, težav in stisk, na katerem se lahko zasnuje bolj celosten in načrten vzgojni vpliv.

Celodnevno šolo bomo uvajali postopno. Izvršni odbor podpira misel, da se povsod tam, kjer je mogoče, razvijejo različne oblike varstva z jasno perspektivo prehoda k celodnevni šoli. Zato je nujno, da v vsaki šoli in v vsaki krajevni skupnosti poiščemo rešitve, kako postopoma zagotoviti možnosti, jih usklajevati in preverjati v občinskih izobraževalnih skupnostih. Če se ne bomo vsi takoj, načrtno in organizirano vključili v prizadevanje za hitrejša zagotavljanje možnosti in spremenili stališča, bo pot od večimenskega pouka do oblik varstva in celodnevne šole predolga.

Izvršni odbor RK SZDL Slovenije sodi, da se moramo ob tako široki nalogi organizirati kot enotna fronta zavestnih socialističnih sil. Zato predlaga posameznim nosilcem tele sklepe in naloge:

- krajevne organizacije SZDL naj povezujejo prizadevanja občanov, TOZD, vseh družbenopolitičnih organizacij in društev ter osnovne šole v krajevni skupnosti, da na osnovi podrobnejše obveščenosti o vsebini, življenju in delu celodnevne šole izdelajo programe prehoda na takšno organizacijo šole. Ob oblikovanju takih skupnih programov bomo lahko najučinkoviteje povezali interese posameznikov in organizacij, skratka vseh, ki v krajevni skupnosti živijo in delajo; osnovne šole pa se bodo s pomočjo takih programov vraščale v družbeno okolje. Delegati v skupščinah občinskih samoupravnih skupnosti za vzgojo in izobraževanje in njihovih organih naj se zavzemajo za prioriteto vprašanja celodnevne šole in pomagajo oblikovati program za postopen prehod vseh osnovnih šol v občini na celodnevno šolo. Pri tem je potrebno uveljaviti oblikovanje samoupravne organiziranosti šol v TOZD, združevati skupne službe in opraviti druge naloge za racionalizacijo dela šol;

- društva, vključena v SZDL, naj se zlasti aktivno vključijo v ta prizadevanja na področju krajevni skupnosti v krajevni organizacijah SZDL in v marsičem pomagajo oblikovati in uresničevati program življenja in dela šole. Programi zveze in društev prijateljev mladine, Rdečega križa, telesnokulturnih, tehničnih, taborniških organizacij itd. naj se izpopolnjujejo skupaj s šolo za šoloobvezne otroke;

- ZK Slovenije naj prek aktivov in osnovnih organizacij ZK na šolah še naprej skrbi za pozitivno notranjo diferenciacijo učiteljev na osnovi razredno zasnovanih temeljnih vzgojnih smotrov in vpliva na mlade, da se bodo v večjem številu odločali za učiteljski poklic. To pa naj ne bo samo naloga ZK, ampak tudi vseh drugih subjektivnih dejavnikov, predvsem ZSMS. ZSMS pa lahko pomaga tudi pri zagotavljanju možnosti za celodnevno šolo, na primer z delovnimi akcijami;

- Zveza sindikatov Slovenije naj v skladu s sprejetimi kongresnimi stališči, zlasti v osnovnih organizacijah sindikata, izvaja dogovorjeno usmeritev, da s celodnevno šolo postopno zagotovimo vsej mladi generaciji enakopravnejše vključevanje v delo in nadaljnje šolanje. To nalogo bo najbolj učinkovito dosegla z vplivom na delavce v TOZD, da bi s posebnimi pogodbami prispevali sredstva za celodnevno šolo. Zavzemanje sindikatov, da v srednjeročni in dolgoročni načrt razvoja SR Slovenije vključimo neposredne naloge za postopno uvajanje celodnevne šole, in zahteva po hitrejši rasti skupne porabe opredeljujejo prioriteto skrbi za družbeni standard. Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja je na seji dne 4. 12. 1974 že sprejel program vključevanja svojih osnovnih organizacij v projekt celodnevne šole. Osnovne organizacije Sindikata vzgoje in izobraževanja so sprejele odgovornost, da skupaj s predstavniki krajevni skupnosti, TOZD sodelujejo pri programiranju prehoda na celodnevno šolo;

- izobraževalna skupnost naj bi v izračunu potrebnih sredstev za leto 1975 upoštevala kot prednostno nalogo uvajanje celodnevne šole tam, kjer so zanj kadrovske in prostorske možnosti ne glede na razvitost območja. Zagotoviti bi morala tudi, da bi pri zidanju osnovnih šol upoštevali normative, ki jih predvideva projekt celodnevne šole. Opredeliti bi

morala tudi prioritete za zgraditev in adaptacijo pedagoških akademij. Prav tako naj spodbuja in zaostri odgovornost občinskih izobraževalnih skupnosti za izdelavo programov postopnega prehajanja šol na celodnevno delo s potrebnimi izračuni, prednostnimi pravilnicami glede na razvitost okolja in vgrajuje potrebne pravine tudi v solidarnostno zbiranje denarja za pomoč manj razvitim območjem. Še nadalje naj spodbuja občinske izobraževalne skupnosti k načrtnejši vzgoji kadrov in štipendiranju za učiteljski poklic;

- za čim hitrejšo odpravo pomanjkanja kadrov, ki se najobčutneje kaže v osnovni šoli in utegne povzročiti zastoj pri uvajanju celodnevne šole, naj izvršni svet skupščine SRS in sekretariat za prosveto in kulturo čimprej pripravita osnutek zakona o pedagoških centrih in ga predložita skupščini SRS. Za pripravo srednjeročnega programa razvoja je nujno potrebno izdelati tudi načrt, v kolikšnem času bomo lahko realizirali celodnevno šolo v Sloveniji, upoštevajoč sredstva, kadre in čas. Vzopredno z reformo kadrovskega šolstva je treba urediti status hospitacijskih šol, ki naj bi zagotavljale prihodnjim učiteljem povezovanje teorije s prakso, spodbujale učitelje k iskanju in uvajanju novih metod in bile zgledne celodnevne šole tudi za učitelje, ki so že v praksi. Hkrati z uvedbo celodnevne šole je treba sprejeti dopolnila k zakonu o osnovni šoli;

- Zveza pedagoških društev naj po strokovni plati pomaga pri reševanju nekaterih strokovnih pedagoških vprašanj in naj v svoj program dela vključi tudi vprašanje o celodnevni šoli;

- Zavod za šolstvo SRS naj še naprej pomaga pri izbiri šol, organizaciji in razvijanju programa celodnevne šole ter neposredno pomaga in nadzoruje vsa strokovna in vsebinska vprašanja. Pri svojih nalogah naj tesno sodeluje s pedagoškim inštitutom, pedagoškimi akademijami, katedrama za pedagogiko in psihologijo ter z drugimi ustanovami, ki zagotavljajo teamsko obravnavo celodnevne šole. O svojih prizadevanjih in morebitnih težavah naj sproti obvešča vse, ki so soodgovorni za izvedbo projekta.

- Akcija za uvajanje projekta naj bi se usklajala v okviru SZDL, saj nosi v osnovi širok politični interes. Od njene rešitve je bistveno odvisna reforma vzgojnoizobraževalnega procesa. V celodnevni šoli se povečuje prostor za družbeno usmerjeno vplivanje na vzgojo mladega človeka. Zato je njena uveljavitev odvisna od celotne, organizirane družbene akcije. Pri SZDL naj bi zato ustanovili usklajevalni organ, v katerega bi bili vključeni vsi družbeni dejavniki. Ta usklajevalni organ bi usmerjal in pospeševal akcijo po politični poti.

- Izvršni odbor RK SZDL Slovenije predlaga predsedstvu, naj organizira februarja 1975 o tej problematiki razpravo na problemski konferenci, kjer bi vsi zainteresirani in zadolženi subjekti predstavili pomen celodnevne šole kot prvi konkretni korak v prizadevanjih za reformirano in samoupravno angžirano šolo. Na problemski konferenci bi morali tudi bolj celostno oceniti prioriteto glede drugih reformnih prizadevanj v vzgojnoizobraževalnem sistemu tudi z vidika sprejetih stališč izvršnega odbora RK SZDL o „izravnavanju pogojev za vzgojo in izobraževanje otrok“. Stališča, sprejeta na konferenci, naj bi spodbudila skupščino SRS, da na temelju javne razprave o osnutku resolucije o nadaljnjem razvoju vzgoje in izobraževanja in stališč konference zadolži nosilce za pripravo operativnega programa preobrazbe vzgojnoizobraževalnega sistema.

Usmerjeno izobraževanje-pogoj napredka našega gospodarstva

(Nadaljevanje s 1. strani)

najpomembnejših nalog v organizaciji proizvodnje. Sodelovanje v usmerjenem izobraževanju ob delu pa je pogosto najboljši start za uspeh na delovnem mestu. Dobra izobrazba skrajša čas privajanja in povečuje uspeh pri delu; iz tega izhaja tudi ekonomski učinek izobraževanja. (prof. Relja Djordjević, Mašinski šolski center, Niš).

— Že 22 let nenehno usposablja kadre za usmerjeno izobraževanje, ki temelji na vzajemnih odnosih izobraževanja, dela in splošne družbene prakse... Tako se je fakulteta za industrijsko pedagogiko na Reki razvila iz višje šole v enotno pedagoško ustanovo. Tu se je usposobilo že okrog 4.500 učiteljev praktičnega pouka, profesorjev strojništva in tehnologije, matematike in fizike, elektrotehnik ter industrijske pedagogike — z usmeritvijo na programiranje in organiziranje izobraževalne dejavnosti. Tako usposobimo okrog 40% kadrov, potrebnih v strokovnem srednjem šolstvu, v delovnih

organizacijah in drugih ustanovah po vsej Jugoslaviji. (dr. Salamon Tilio, fakulteta industrijske pedagogike, Reka).

Teme na III. simpoziju so bile razdeljene v tri skupine: Izobraževanje in združeno delo, Reforma izobraževanja in pouka ter Napredek ergodidaktičnega sistema. Pod drugo temo lahko štejemo tudi prispevke mag. Zvoneta Verstovška, Draga Glogovška, mag. Branimira Lorenčiča in dr. Aleksandre Kornhauserjeve.

Navajam nekaj misli: — Analiza zdaj veljavnega slovenskega srednješolskega sistema je ugotovila, da je ta sistem zaradi svoje tradicionalnosti, zaprtosti in neprilagodljivosti potrebam gospodarstva in družbenih služb premalo učinkovit in še zdaleč ne ustreza potrebam po delovni sili s srednje izobrazbo.

S svojo razdeljenostjo na splošno izobraževalne štiriletnje ter poklicne dve in triletnje šole ni prispeval k povezovanju intelektualnega in fizičnega dela, temveč je jez med njima še po-

večal in utrjeval v škodo mladine in vse naše družbe. (mag. Zvone Verstovšek: Analiza razvoja in stanja izobraževalne dejavnosti).

— Ovire, ki onemogočajo prehajanje učencev iz ene vrste srednje šole v drugo:

— preveč različen obseg in vsebina splošno izobraževalnih predmetov po vrstah srednjih šol; strukture predmetnih področij oziroma posameznih predmetov niso povezane horizontalno niti vertikalno, ne samo med različnimi, temveč tudi med sorodnimi srednjimi šolami; učencem niso priznani uspešno končani razredi na prejšnji srednji šoli; različni pravni predpisi v intemih aktih posameznih srednjih šol glede sprejemnih pogojev, časa prestopanja, števila izpitov, izpitnega režima; osebna stališča posameznih ravnateljev šol do prehajanja. (mag. Branimir Lorenčič: Horizontalno in vertikalno prehajanje učencev v srednješolskem sistemu SR Slovenije).

— Glede usmerjanja v poklice naj bi šlo po evropskem

povprečju, 58% (ali vsaj 56%) mladih ljudi po končanem šolanju v proizvodnjo in le 42% (ali največ 44%) v tako imenovano „družbeno nadgradnjo“. Naša sedanja praksa pa kaže, da se 54% mladih ljudi odloča za poklice, ki sodijo k nadgradnji (ali teoriji) in le 46% za proizvodnjo. Tako nastaja primanjkljaj, kar zadeva temeljno vprašanje ekonomike. (Zapisano po predavanju dr. Aleksandre Kornhauser na temo Študij naravoslovnih ved kot raziskovalni izobraževalni proces.)

Ob sklepni slovesnosti je bilo podeljenih 17 promocij za magistra industrijske pedagogike. Naj naštejem imena: Šime Belić, Bojan Colarić, Josip Crnko, Leopold Čmjar, Čedomir Djurić, Janko Kerčmar, Dragan Krstevski, Branimir Lorenčič, Radislav Marić, Josip Milat, Ljubo Mršulja, Ivan Oštarić, Čedomil Pfeifer, Ranko Radovanović, Ivan Sloboda, Zvonimir Verstovšek, Stjepan Vuko-tić.

NEŽA MAURER

Iz naših republik in pokrajin

Reforma vzgoje in izobraževanja v SR Srbiji

Šolstvo združenega dela

Minulo leto je bilo za SR Srbijo obdobje pospešenih naporov za uresničevanje načel samoupravne socialistične preobrazbe vzgoje in izobraževanja. Razprave o določenih oblikah in metodah prihodnjega sistema gredo h koncu, vse pa kaže, da bo ta sklepni del trajal nekoliko dlje. Vsi se strinjajo, da je treba sedanjo šolo korenito spremeniti, da je za usmerjeno izobraževanje treba izdelati skupne temelje in da mora biti prehod iz srednje šole v visoko bolj prožen. Ni pa še povsem jasno, ali naj traja osnovna šola v prihodnje deset let in zajema sistem skupnih temeljev, ali pa naj bo dovoljena ena ali druga različica (glede na razvitost šolske mreže v nekem okolju). Prav tako tudi še ni jasnih stališč glede tega, kakšne naj bodo prihodnje oblike pridobivanja znanja na področju usmerjenega izobraževanja. Brez odgovora je ostalo tudi vprašanje povezanosti srednješolskega in visokošolskega izobraževanja.

O usmerjenem izobraževanju so razpravljali pred nedavnim tudi v Novem Sadu. Udeleženci tega sestanka se niso mogli zediniti, prevladovali pa so predlogi, po katerih naj bi bili temelj prihodnjega sistema vzgoje in izobraževanja celostni šolski centri. O teh predlogih se večkrat govori tudi v Srbiji: takšni šolski centri pomenijo pravzaprav enotnost (materialno, kadrovske, prostorske) vseh srednjih šol, v katerih bi dobili učenci v prvih dveh letih izobraževanja skupne osnove, nato pa bi sledilo usmerjeno izobraževanje.

Ustanavljanje centrov bi pomenilo prožen sistem pridobivanja znanja na vseh stopnjah. Namesto sedanjih treh stopenj šolske izobrazbe (srednje, višje in visoke) je predlagano postopno uvajanje več stopenj strokovnosti glede na vrsto poklica.

Gotovo pa je, da bo skupni temelj vseh stopenj strokovnosti desetletno splošno izobraževanje, ki ga bo prevečala delovna in politehniška usmerjenost. Pouk in izobraževanje se morata tesno povezati s proizvodnim in drugim družbeno koristnim delom. Politehniško izobraževanje bo mladim pomagalo obvladati splošno znanje, ki ga bodo potrebovali pri delu, ter pridobiti delovne navade in znanstveno tehniško osnovo.

Tako zasnovan sistem desetletnega splošnega izobraževanja omogoča prožno dograjevanje raznih stopenj strokovnosti. Izobraževanje po skupnih osnovah, ki ga že imajo sedanji zadnji razredi šol za kvalificirane delavce ter tretji in četrti razredi drugih srednjih šol, bo različno dolgo; preneseno bo tudi v višje in visoke šole. Tako se uresničuje zapleteni sistem neposrednega usmerjenega izobraževanja.

Menijo, da je najbolje organizirati pouk po semestrih. Na primer: za nekatere poklice bo potreben en semester, za druge pa dva. Ta raven tudi ustreza sedanjim šolam za kvalificirane delavce. Za nekatere poklice bodo potrebni tudi trije ali štiri semestri. To pomeni, da na nekaterih področjih lahko pričakujemo podaljšanje vzgojnoizobraževalnega procesa delavske mladine.

Poglavitno je, da daje vsaka stopnja tako organiziran vzgoje in izobraževanja dovolj znanja, razvija sposobnosti za vključevanje v delo in omogoča nadaljnje šolanje. To je torej sistem za današnjo rabo — tak, ki bo živel z združenim delom in z združenim delom.

DJOKICA PETKOVIĆ

S posvetovanja jugoslovanskih matematikov

»Da« za sodobno matematiko

Kako daleč smo v Jugoslaviji, v vseh republikah in pokrajinah glede uporabe novih, sodobnih in zelo pomembnih dosežkov pri pouku matematike? Na to vprašanje naj bi odgovorili jugoslovanski matematiki, ki so se zbrali prejšnji mesec na sestanku na Ilidži pri Sarajevu.

Udeleženci tega sestanka so soglašali, da morajo biti novi dosežki v matematiki vgrajeni v vse učne načrte, vsebina pa pričujoča v učbenikih in v drugi ustrezeni matematični literaturi. Učni načrti za matematiko od 1. do 4. razreda osnovne šole jugoslovanskih osnovnih šol so „narejeni v znamenju sodobne matematike — na temelju množic, struktur in začetkov logike“.

Uvodno besedo na tem posvetovanju je imel prof. dr. Velimir Penavin. Poudaril je, da so tudi pri nas pričujoči temeljni motivi, ki po vsem svetu v zadnjih 15 do 20 letih prinašajo tokove posodabljanja učnih načrtov matematike. Ni torej naključje, da je v vseh republikah in pokrajinah — ponekod prej, drugod kasneje — slišati zahtevo po posodabljanju učnih načrtov za matematiko. Gre namreč za to: če hočemo spremljati dosežke sodobne ma-

tematične misli, moramo posodabljati tudi pouk matematike. To je še pomembnejše, če upoštevamo, da je matematika eden od glavnih predmetov pri pridobivanju znanja in splošne izobrazbe.

Pri uvajanju novosti v pouk pa je treba poskrbeti za pravo mero. Tudi na to so mislili udeleženci sestanka in v enega izmed sklepov zapisali, da „morajo pri ocenjevanju programov in učbenikov poleg matematikov sodelovati tudi pedagogi in psihologi“. To zbuja upanje, da bodo učbeniki, namenjeni učencem od 1. do 4. razreda osnovne šole, učencem bližji in lažje razumljivi.

V današnji šoli je precej takega, kar obremenjuje učenca, pa tudi učitelja. Pravimo „tudi učitelja...“ Res je namreč, in to so poudarili tudi na sarajevskem posvetovanju, da večina učiteljev ni sposobna izvajati pouka sodobne matematike. Strokovne ustanove — fakultete, ki usposablja učitelje, šole, pedagoške akademije in zavodi za prosvetnopedagoško službo so dobili novo nalogo: z nasveti, seminarji in drugimi oblikami morajo nenehno izpopolnjevati učitelje matematike.

no s Prosvetnim pregledom in Škendijo tudi izpopolnjen.

Čeprav se je pojavila nekoliko pozno, smo prepričani, da je „Misel“ z vidika družbenih potreb „zadetek v črno“.

Ker smo v obdobju, ko prehaja naša družba iz normativno-konstitutivnega na samoupravno organiziranje, je nujno ustrezno obveščanje pa tudi idejnopolično usmerjanje — glede na načela, zapisana v ustavi. To je še posebno pomembno za tista področja dela, v katerih so očitni globoki sledovi odnosov iz obdobja, preden je bila sprejeta nova ustava.

Naš list ima tudi svoje značilnosti — glede na čas, v kate-

DELO SE JE ŠELE ZACÉLO

Udeleženci sestanka so v sklepih poudarili, da so sedanji in predlagani načrti usklajeni s težnjami po posodabljanju pouka matematike; to pomeni napredek v matematičnem izobraževanju. Pregledali so posamezne učne načrte in ugotovili, da jih je treba še izboljšati, pa tudi bolj uskladiti. To je mogoče, ker se v zasnovi ne razlikujejo — vsi temelje na množicah, strukturah in začetkih logike. Posebej je poudarjeno, da je treba uresničiti tako zasnovo in si prizadevati, da se s poukom matematike razvija natančno in ustvarjalno mišljenje.

Posebej so obravnavali probleme učnih vsebin o množicah, številih, geometriji in matematični logiki ter sprejeli o tem enotna stališča.

Udeleženci sestanka so menili, da zahteva uresničitev začrtanega programa učinkovit pouk, zasnovan na uporabi sodobnih dosežkov psihologije, učne tehnologije in sodobne metodike.

Če hočemo, da bodo sprejeti programi uresničeni, si je treba še naprej prizadevati za izpopolnjevanje učiteljev ter zago-

toviti kakovostne učbenike in priročnike, usklajene s programi.

Časopis „Matematika“ bo še nadalje podpiral prizadevanja za posodabljanje pouka. Uredništvo časopisa vabi učitelje, naj pošiljajo vprašanja, na katera ne vedo odgovora, in sicer metodna, strokovna in terminološka.

Sestanek na Ilidži je bil nadvse koristen, so ugotavljali udeleženci in poudarjali, da bi se morali še večkrat srečati. Na takih posvetih bo treba obravnavati tudi programe srednjih šol, posebno prvih dveh razredov, pa tudi programe predšolskih ustanov.

Problemi nastajajo tudi glede učbenikov — sedanjih in prihodnjih. Ker so zelo pomembni, jih je treba posebno pozorno obravnavati; učbeniki in vse gradivo morajo biti javno ocenjeni.

Ob koncu sestanka so se udeleženci posebej zahvalili pokrovitelju te akcije — pedagoškemu svetu SR BiH in organizatorju — Stalni konferenci izdajateljev učbenikov Jugoslavije ter uredništvu strokovnometodičnega časopisa „Matematika“.

NIKITA NIKIĆ

Vojvodinska »Misel«

V dneh prve skupščine in zimskih srečanj prosvetnih delavcev Vojvodine je izšla tudi prva številka časopisa „Misel“. Temelj za nastanek lista je bil samoupravni sporazum o ustanovitvi časopisne ustanove, ki so ga podpisali pokrajinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Vojvodine ter pokrajinske interesne skupnosti izobraževanja, znanosti in kulture.

Menimo, da je s tem že postavljen trden samoupravni temelj za delovanje lista: njegova naloga bo obveščati oziroma širši javnosti pokrajine o procesih na teh področjih združenega dela. S tem ko je začel izhajati naš list, se je sklenil krog prosvetnih listov republik in pokrajin, v Srbiji pa je skup-

rem nastaja in na posebnosti Vojvodine.

Odločili smo se, da bo list obravnaval izobraževanje, znanost in kulturo — tri sorodne skupine v združenem delu. To kaže tudi na proces združevanja v izrazito „miselnih“ področjih dela.

Glede na to bo „Misel“ odprta vsem drugim področjem združenega dela, posebno gospodarstvu.

Razumljivo je, da je v tej opredelitvi zajeta tudi težnja odločno vplivati na delavsko-razredne interese v izobraževanju, znanosti in kulturi.

Glede na to, da je v Vojvodini več narodov in narodnosti,

bo naše glasilo izhajalo v njihovih jezikih in pisavah: v srbohrvaščini (cirilici in latinici), madžarsčini, slovensčini, romunščini in rusinščini. To pomeni, da bo list odprt jeziku in pisavi avtorja sestavka.

„Misel“ bo pri oblikovanju svoje fiziognomije uporabila dosedanje izkušnje podobnih jugoslovanskih listov. Upamo, da bomo z uveljavitvijo v vojvodinskem okolju in z vzajemnim sodelovanjem z drugimi listi tudi mi prispevali v zbirni kladnici jugoslovanskih izkušenj.

PETAR DŽAKULIN

direktor in odg. urednik NU „MISA“

Na obisku pri Branku Čopiću

Učitelj je velika luč

Pred nedavnim so člani uredništva Prosvetnega lista iz Sarajeva obiskali znanega pesnika in pisatelja Branka Čopića, ki živi v Beogradu. V imenu vseh prosvetnih delavcev so mu čestitali za njegov 60. rojstni dan ter mu zazeleli še veliko zdravih let in uspešno ustvarjalno književno-umetniško delo.

Kaj jim je povedal veliki pisatelj v triumfem pogovoru o otroštvu, knjigah, svojem sedanjem delu, o tem, kako so nastajale njegove književno-umetniške stvaritve, o vojnih temah, o učiteljih in prosvetnih delavcih nasploh, o preobremenjenosti učencev v šoli in drugem...

BRANKO ČOPIĆ:

— Že v otroških letih, ko sem obiskoval osnovno šolo, sem zelo rad bral, toda literature je bilo kaj malo. Tedaj sem spoznal, kako reven si, če nimaš knjig. Nekaj sem jih našel pri stricu. Spominjam se, da sem tedaj prebral tudi roman z naslovom „Mrtva polja v Sibiriji“. Zazelel sem si videti Sibirijo, ta želja je desetletja živela v meni, dokler se mi ni pred nekaj leti izpolnila.

Naša učiteljica je od nekdaj prinesla nekakšne rožnate zvezke za mladino in nam svetovala, naj jih preberemo. Prebral sem dve ali tri take knjižice. Tedaj sem prvič slišal za Don Kihota. Tudi kasneje v življenju, ko sem začel pisati, sem se spomnil teh dni in teh knjig. Dojel sem, kako pomembne so bile zame. Med njimi so bili tudi Louisa Doreja „Doživljaji nekega volka“, zanimiva knjiga iz živalskega sveta. Najbrž me je ta knjiga spodbudila, da sem napisal knjigo za otroke „V svetu medvedov in metuljev“. Želel sem prikazati živalski svet in lepote svojega kraja. Od tod izvirajo tudi prvi začetki moje kasnejše knjige „Doživljaji Mačka Toše“. Šele po vojni sem na pobudo neke deklice iz Cetinja začel pisati roman z istim naslovom. Mislim, da je to moja najbolj vedra knjiga za otroke in najbolj polna fantazije. Nagradili sta jo celo dve različni žiriji: v eni so bili realisti, v drugi modernisti. Pravijo, da je v tej knjigi tudi nekaj nadrealističnega.

Med vojno sem začel v prostem času pisati „Partizanske zgodbe“. Bral sem jih bojevnikom in preverjal, kakšen vtis bodo napravile na bralce. Med vojno sem začel pisati tudi pesmi za otroke. Prva se je imenovala „Izvidniki“. S strahom sem jo pokazal Skenderju Kulenoviću, njemu pa je bila všeč. Vsa sreča, da sem naletel na Skenderja, ker drugače sploh ne bi več pisal pesmi za otroke.

To me je ohrabilo, da sem napisal kasneje celo zbirko „Pionirke pesmi“, ki so bile natisnjene na svobodnem hrvaškem ozemlju. „Partizanske zgodbe“ sem poslal v Drvar, toda rokopis so zaplenili Nemci ob desantu na Drvar. Sreča, da sem imel pri sebi osnutek. Tako so se zgodbe ohranile. Prav tedaj je napisal Nazor „Partizanske pesmi“ — torej zbirko s podobnim naslovom, čeprav tega nisem vedel. Za roman s tematiko NOB se še vedno nisem odločil. Nekoč mi je Nevenka Pucar svetovala, naj napišem roman o otrocih v vojni. To me je spodbudilo, da sem napisal knjigo „Orli lete zgodaj“. Junaki v njej so moji tovariši iz otroštva. Temo sem kasneje nadaljeval v romanih „Slavno vojskovanje“ in „Bitka v Zlati dolini“; ti dve knjigi sestavljata skupaj s prvim romanom „Pionirsko trilogijo“.

Sedaj pišem četrty roman za otroke, v njem je glavni junak „poljar Lijan“, ki ga poznamo že iz prejšnjih del. V tem romanu bi rad prikazal prvo osvoboditev Bihaća, novembra 1942. V romanu nastopata Kulenovićev Jova Stanić in Skender Kulenović, tu sva tudi Nikoletina Bursać in jaz. Privraket pri nas se torej pojavljajo v nekem delu pisatelji in njihovi junaki. Vpletel sem tudi nekatere zgodbe, kot sta npr. „Nadzor v Bihaću“ in „Učitelj telovadbe“. Eno izmed poglavij je pravzaprav samostojna zgodba, naslovljena pa sem jo „Stara gospodična“. V njej sem opisal obisk pri svoji učiteljici — obiskal sem jo med vojno.

V romanih za otroke sem se izogibal težkih in mučnih prizorov, ker ti ubijajo otroštvo. Lepoto in veličino boja je mogoče prikazati tudi brez krvavih prizorov, s sončne strani življenja. Zato opisujem samo vedro stran boja.

Pri ustvarjanju za otroke mi je veliko pomagalo poznavanje otroške psihologije in pedagogike, kar sem si pridobil na učiteljski študijem na filozofski fakulteti. Otroci imajo v književnem

delu radi zanimivo pripovedovanje, humor, razgibane prizore in razigrano domišljijo — zato pazim tudi na to. Sem rojen humorist. Menim, da gledata humorist in pisatelj za otroke na svet enako. Njun svet je brez meja in poln domišljije. Tak pa je tudi otroški svet. Že v otroških letih sem spoštoval učitelje. Zame je bil učitelj simbol znanja, popa pa smo se bali, ker so nas strašili, da nam bo odrezal jezik.

Kasneje, v gimnaziji, so mi dajali učitelji prvo literaturo — romane v zvezkih. Vsebinsko sem pripovedoval svojim sošolcem v internatu. Ko mi je zmanjkalo, sem si začel zgodbe izmišljati. Tedaj se mi je prvič zbudila ustvarjalna domišljija.

S spoštovanjem se spominjam profesorjev srbohrvaščine, ker so me usmerjali v dobro literaturo.

Mislim, da je tudi danes v oddaljenih vaseh učitelj edina luč, ki obstaja v kakršnikoli razmerah — samo da mu je danes še težje, saj so mu naprtli na rame vsemogoče.

Učiteljem nimam povedati nič posebnega, rad pa bi svetoval tistim, ki skrbje za prosveto, naj posvetijo prosvetnim delavcem več pozornosti, jim omogočijo boljše možnosti za življenje in delo. Potem se tudi ne bi dogajalo to, kar se dogaja sedaj: da veliko učiteljev zapušča svoj poklic in se zaposluje drugje.

Današnji šolarji so preobremenjeni — v učnih načrtih je vse preveč takega, česar nikdar v življenju ne bodo potrebovali. Za igranje jim ostane malo časa.

Ko že govorimo o učencih, bi rad povedal še nekaj. Na primer: v Srbiji nagrajujejo učence, ki imajo od prvega razreda pa do konca obveznega šolanja petice iz vseh predmetov. To so tako imenovani „vukovci“. Mislim, da je povsem zgrešeno in nepedagoško zahtevati od učenca, naj bo vedno odličen, celo tedaj, če tega ne more doseči. To se izrodi v boj za oceno, učenec pa postane navaden „štrebar“. Kasneje v življenju se večina teh odličnikov ne znajde najbolje.

Kar zadeva dostopnost knjige bralcem, menim, da je treba knjigo poceniti. Knjige so predrage. Na knjigo pa se je treba navajati že od mladih nog. Toda, kdo jo lahko kupi? Na primer: nova izdaja mojih izbranih del, v kateri bo „Vrt slezove barve“, pa tudi novi roman „Junaki Bihaća“, bo precej draga. Morda bo stala več kot tisoč dinarjev. Bojim se, kako bodo ta dela prišla do bralcev.

RADIO IN ŠOLA

Program radijske šole za marec

Nenavadni pogovori		
3. 5. marca	Etiketa	
17. 19. marca	Družinski poglavar	
31. 2. apr.	Kako reagira otrok na šolski neuspeh	
Nizja stopnja		
7. marca	Odnos do denarja	
14. marca	Življenje v starobabilonski državi	
21. marca	Glasbena	
28. marca	Pogovor	
Srednja stopnja		
4. 5. marca	Enote sporočanja	
11. 12. marca	Dedki, babice in vnuki (vzgojna)	
18. 19. marca	Slovenske oborožene enote v službi okupatorja	
25. 26. marca	Pogovor o gramofonih in gramofonskih ploščah	
Višja stopnja		
6. marca	Orjuna	
13. marca	Besede in glasba — Srečko Kosovel	
20. marca	Na ameriški farmi	
27. marca	Projekt „Črna luknja“	
Književnost jugoslovanskih narodov in narodnosti		
4. marca	Sodobna makedonska poezija	
11. marca	Poezija v Bosni in Hercegovini	
18. marca	Povojna srbska poezija	
25. marca	Sodobna slovenska dramatika	
Nizja stopnja		
VZGOJA		
ODNOS DO DENARJA		
7. marca 1975 ob 9.05		
I. program		
7. marca 1975 ob 14.00		
II. program		
Denar ali lastnina je v neposredni zvezi s človekovo možnostjo bivanja. Zaradi denarja nastajajo pogosto spori v mnogih družinah, pa tudi v odnosih do drugih ljudi je denar često žarišče nasprotij. Zato pomena		
denarja in lastnine ne smemo zanemarjati ali ga podcenjevati. Ze zgodaj se morajo otroci naučiti ravnati z njim in ga ceniti, da kasneje v življenju ne bodo imeli težav in da bodo zadovoljno živeli. Današnja zgodba govori o denarju in o ravnanju z njim. Ves razred že štirinajst dni zbira denar za obisk lutkovne predstave. Vsi se je veselijo, ugibajo, kakšna bo in se navdušeno pogovarjajo o njej. Nekateri se odpovedo sladkarijam, drugi priljubljenim stripom, tretji spet nečemu drugemu. Tako vsi prinašajo denar Andreju, ki ga zbira, le Marko ne, ker		

ga sproti zapravi za sladoled in lizike. Misli si: Mi ga bo že mama dala spet toliko, da bom imel za vstopnico, ko jih bo šla učiteljica kupit. Ko pa se približa dan obiska lutkovne predstave, mu mama odkloni pomoč, denarja mu ne da, ker ga je že zapravil.

Tako se vsi učenci, vznemirjeni od pričakovanja, odpravljajo v gledališče, le Marko žalosten hodi od enega do drugega in jih prosi, naj mu posodijo. Posojilo mu odločno odklonijo, saj se je Marku že večkrat zgodilo, da je ves denar porabil za sladkarije in ga sošolcem, tudi ko so mu ga posodili, ni skoraj nikoli vrnil. Marko prvič ne more v gledališče. Začuden in žalosten ostane sam v razredu. Pri sebi trdno sklene, da se mu to ne bo nikoli več zgodilo, in da bo odslej z denarjem bolj skrbno ravnal. In to je tudi storil!

Srednja stopnja
SLOVENSKE JEZIK
ENOTE SPOROČANJA
avtorica: Tončka Zorko
sinopsis: Tončka Zorko
4. marca 1975 ob 9.05
I. program
5. marca 1975 ob 14.00
II. program

Enote sporočanja si bomo ogledali s pomočjo krajšega besedila. Najmanjša enota sporočila, sestavljena iz glasov, je beseda, večja enota je stavek, še večja odstavek.

Beseda ni samo napisan sestav znakov. Pomembno je to, da nam vsaka nekaj pove, označuje. Vsaka beseda ima enega li več pomenov. Besede pa so po zakonitostih slovenskega jezika sestavljene v večje enote, stav-

ke. Pomen je torej odvisen tudi od tega, kako besede sestavljamo v stavke. Odstavek je še večja enota. Grafično je to skupina stavkov, ki je ločena med seboj s presledkom. V resnici pa je mnogo več. Odstavek vsebuje določeno misel, lahko so to kratki odstavki, ki dajejo s svojo razgibanostjo tempo romanu. Ali pa so to morda značilni odstavki začetkov in koncev v poglavjih romana itd.

Učencu bomo skušali posredovati možnost in bogastvo sredstev, ki jih pri pisanju in pri vrednotenju pisanja moramo poznati.

Ko boste brali naslednje berilo, si izberite besedilo, ob katerem se boste lahko pogovarjali tudi o zgradbi sporočila. To napravite na kratko, da ne bo postalo suhoparno. Ob vsebini vedno opozorite na zgradbo.

Višja stopnja
NA AMERIŠKI FARMI
avtor: dr. Metod Vojvoda
20. marca 1975 ob 9.05
I. program

Oddaja naj prikaže ameriško farmo, pri tem pa naglasi vse značilnosti organizacije ameriškega kmetijstva: velikost posesti, dovršeno mehanizacijo, specializacijo, v proizvodnji in probleme delovne sile. Naglasiti je treba, da so naravne razmere na razsežnem območju ZDA povzročile različno specializacijo po območjih, oblikovala so se obsežna pridelovalna območja (corn belt, cotton belt, dairy farming belt, wheat belt).

Oddaja je dopolnilo k regionalni geografiji v 7. razredu. Izbrali smo farmo, na kateri gojijo v glavnem koruzo, to pa daje možnost za rejo mladega goveda (baby-beef) in prašičev.

Farma je postavljena v „koruznem pasu“ v državi Iowa. Ta država ima kar 97 % kmetijsko izrabljenega zemljišča. Pridelajo največ koruze, „produkcijo“ dopolnjujeta (v kolobarju) še soja in lucerna. Ta grmna osnova daje možnost za živinorejo. Iowa in ves koruzni pas ima 50 % vse svinjereje ZDA in 25 % vse govedoreje. Precej razširjeno je perutninarstvo, velika pa je tudi produkcija jajc.

Zgodba se lahko oblikuje takole: Učenec in njegov oče obiščeta sorodnika — belokranjskega izseljenca, ki je odšel v svet pred prvo svetovno vojno. V Iowi ima veliko farmo. Z letalom poletita z Brnikov v Chicago. Z letala opazita razliko v poljski razdelitvi. Vzhodno od Appalachev je podobna evropski, zahodno pa prevlada pravilna, pravokotna in večja razdelitev.

Iz Chicago nadaljujeta pot z vlakom do Waterlooja. Ko zapustita urbanizirano območje, opazita v agrarni pokrajini mnogo krmnih kultur in okopavin ter mlečnega goveda (dairy farming-mlečna živinoreja za oskrbo mest.) Proti zahodu pa prevladuje samo koruza. Waterloo je tipično centralno agrarno-tržno naselje sredi pokrajine farm.

Sorodnik jih odpelje čez koruzna polja mimo samotnih farm do svojega doma. Na poti pripoveduje, da je dokupil dve majhni farmi in tako povečal svojo farmo od 80 ha na 280 ha (iz family-size-farm je ustvaril tractor-size-farm). To je bilo nujno, če je hotel uspešno kmetovati in nadomestiti pomanjkanje delovne sile s stroji.

Ob vsaki farmi ob poti vidijo napise, kakšne vrste semena in koliko raznega umetnega gnojila so uporabili. Od tega so odvisni veliki pridelki.

Stanovanjski del farme je velika lesena zgradba, belo prepletkana in obdana z drevesi. Okrog so razvrščene gospodarske stavbe: velika lopa, kjer shranjujejo stroje; svinjak s koriti, da je možno s strojem razdeljevati krmo, podobno je urejeno tudi dovajanje vode Ob govejem hlevu je ograda za mlado govedo. Postavljeno je tudi plitvo korito, ker razdeljujemo krmo koruzo strojno. V treh velikih silosih shranjujejo krmo in koruzno zrnje. Pravilna razporeditev objektov na farmi se zelo razlikuje od našega „gručastega doma“. Vsa gospodarska poslopja imajo enako streho. Aluminijaste strehe s svojim leskom že na daleč opozarjajo na lokacijo farm (isolated farm).

Zemljišče farme je rahlo razgibano, zato presenečajo oblike njiv, ki so izoblikovane v obsežnih pasovih polstožne ali zavite oblike. To je konturno oranje, ki preprečuje erozijo tal. Med pasovi koruze ostajajo ožji nezorani pasovi.

Gosta sta bila na farmi ob žetvi, ki je popolnoma mehanizirana. Stroj kosi koruzo, obenem pa olička storž. Kasneje storž strojno sortirajo in s pomočjo elevatorjev spravijo v silose. Strojna obdelava je zmanjšala potrebe po delovni sili, zato vidi farmo le maloštevilna družina.

Prodajo pridelkov, nakup umetnih gnojil in sortnega semena opravi farmar v bližnjem tržnem središču Waterloo.

Pri tej uri učenci lahko razpravljajo o najrazličnejši specializaciji farm, lahko primerjajo našo posestno strukturo in kmetijsko usmeritev ter ugotavljajo razlike.

ARMADA SMO VSI

Prebiramo priročnik za vojaški poklic (II)

V novem priročniku pod naslovom Kaj nudi oficirski poklic mlademu človeku piše na 187. strani med drugim tudi tole: „Značilnost službe v JLA ter njena družbena odgovornost in pomen zahtevata, da so starešine zdravi, telesno sposobni ljudje in stabilne osebnosti zato, da bi lahko opravljali svoje naloge.“

Ta stavek smo navedli zato, da bi neposredno opozorili, kako pomembni sta duševna in telesna pripravljenost vojaških starešin, da mora imeti vsak kandidat, ki se želi šolati v vojaški šoli in opravljati vojaški poklic, ustrezne duševne in telesne lastnosti. Pri tem mislimo tudi na številna negodovanja, kadar gre za medicinsko selekcijo kandidatov, pri kateri izločajo tiste, ki telesno in duševno ne ustrezajo.

ZA KAJ GRE?

Vemo, da skoraj polovico prijavljenih kandidatov osnovnošolcev iz Slovenije, ki se odločijo za vojaški poklic, odklonijo že pri prvih zdravniških pregledih. Vzroki: največkrat nezadostna telesna razvitost pa tudi kronična obolenja, telesne deformacije in napake, ki jih odkrijejo šele pri natančnih pregledih. Ocena in diagnoza „ljudi v belem“ torej prekrizi marsikateremu mlademu človeku načrte že na začetku poti.

Starši, katerih otroke so zavrnili, občinski organi in mnogi

prosvetni delavci pa se odzivajo na zdravniške ocene vedno ostreje. Opozarjajo predvsem na merila za oceno potrebne telesne razvitosti kandidata za vojaško šolanje (glej tabelo 17 v priročniku): menijo, da so prestroga in celo odveč. Prav zato bi radi tokrat opozorili na nekatera protislovja, ki se pojavljajo pri teh „odzivanjih“ in tako pomagali „ubraniti“ merila. Strinjamo pa se z ugotovitvijo, da osip negativno vpliva na nadaljnje zanimanje mladeničev in staršev za vojaški poklic; na to, da je vedno manj šolanih vojaških starešin iz Slovenije, in na prizadevanja tistih — tudi prosvetnih delavcev, ki usmerjajo mladino v vojaški poklic.

Razumljivo pa je, da ne moremo soglašati z zahtevami, naj bi še nadalje zniževali raven zahtevnosti glede telesne razvitosti prihodnjih gojencev vojaških šol ali pa naj bi ta merila celo ukinili. „Sporna“ merila namreč niso nastala na hitro, ampak so dosežek temeljitih antropoloških merjenj, študij in preverjanja telesnega razvoja mladega človeka v daljših časovnih obdobjih. Povejmo še to, da so ta merila prav na zahtevo s terena večkrat popravljali. Menimo, da bi vsak nadaljnji popravek škodoval kandidatom, ki so že sprejeti v vojaške šole.

ZAKAJ?

Predvsem zaradi narave njihovega dela v miru in vojni.

Znano je, da zahtevata sodobna vojna in oborožen boj od vojaka, še posebno pa od starešine — organizatorja delovanja in boja enot — vedno več duševnih in telesnih naporov. To pomeni, da so postale zahtevnejše tudi vaje vojakov in štabov v mirnem obdobju. Temeljni namen tovrstnega pouka pa je čimbolj približati vadenje vojnimi raz-

nike. Ne pozabimo, da leti sodobni lovec — prestrežalec s hitrostjo skoraj 3000 km/h, da je sodobni tank gibljivo skladišče opreme in orožja, ki omogoča posadki, da deluje podnevi in ponoči na zelo neustreznem zemljišču ter s plovbo in potapljanjem premaguje tudi večje vodne ovire. Na to bojno vozilo izstreljuje sodarske tehnike in marsičesa drugega neprekinjen, hiter in učinkovit. Vojskovati se je mogoče celo v vesolju — s tem pa je dobilo vojskovanje povsem nove prostorske in časovne razsežnosti. V takih zapletenih bojnih razmerah, ko morajo komandanti in komandirji povezovati množico raznorodnih vojnih prvin v skladno celoto, sta njihova telesna in duševna pripravljenost še posebno pomembni. Od tod tudi nenehne zahteve in preverjanje zmogljivosti, pa tudi trditve, da sta duševna in telesna pripravljenost temelj bojne pripravljenosti enote in posameznika.

Vsi smo si edini, vsi upoštevamo ta dejstva, kadar pa gre za „našega“ kandidata, smo pripravljeni marsikatero pomanjkljivost spregledati, ker smo prepričani, „da bo sčasoma že zrasel in se okreplil“. Ne vprašamo pa se, kaj bo z njim, če med šolanjem in pri delu ne bo dosegel ustrezne kakovosti, če ne bo mogel dobro opravljati tega telesno zelo zahtevnega poklica.

Preveč jih je, da bi jih lahko našli, vsi pa potrjujejo, da je postal boj z nasprotnikom prav zaradi uporabe mehanizacije, infra tehnike, elektronične, ra-

Prepričani smo — in to potrjuje tudi praksa — da se tak mladenič sčasoma nujno znajde na slepem tiru svoje vojaške kariere in nima možnosti, da bi se povzpел do odgovornih in zahtevnih funkcij, ki so mu bile cilj tedaj, ko se je odločil, da bo postal aktiven vojaški starešina. Zaradi omejene sposobnosti postane nehote kandidat za opravljanje pisarniških del in stalen obiskovalec raznih zdravstvenih ustanov. Malo verjetno je, da najde tak človek tudi osebno srečo in zadovoljstvo glede na svoj položaj in mesto v družbi.

Menimo torej, naj bi naši bralci imeli tako skrb in vsestranski izbor kandidatov za vojaški poklic predvsem za posebno pozornost, ki jo posvečajo naša družba in oborožene sile vsakemu mlademu človeku. Velik osip kandidatov naj bo opozorilo in spodbuda, da je treba izboljšati razmere, v katerih razvijajo mladi svoje telesne in duševne sposobnosti — v šoli, krajevni skupnosti in posebnih organizacijah, skratka, povsod, kjer se zbira mladina.

FRANC VRANČIČ

Vloga mladinske periodike v sedanji osnovni šoli in v prihodnji celodnevni šoli

Vez med poukom in prostim časom

(Nadaljevanje s prejšnje številke)

Majda Poljanšek

Izobražen je, kdor ve,
kje bo iskal tisto,
česar ne ve.

Če danes kritično presojamc delež učiteljev, mislim, da se je šola ves čas zavedala svoje odgovornosti da mora razvijati bralno kulturo pri učencih. Bilo je nekaj uspešnih akcij: uspele so predvsem zato, ker so si za njihovo uresničitev prizadevali tudi učitelji. S kakšno težavo se je začela uveljavljati bralna značka — danes pa je to že široko zasnovano gibanje.

Ugotavljamo, da po šolah zaposlujejo vedno več knjižničarjev — strokovnih moči, ki razbremenjujejo učitelje. Prav bi bilo, da bi se vsi učitelji bolj usposobili tudi za tovrstno delo. Prav učitelji namreč najbolj poznajo učence. Naj navedem kot primer poklicno usmerjanje: dokler so se s tem ukvarjale le posamezne ustanove, pa naj bo zavod za zaposlovanje ali zavod za poklicno usmerjanje, je bil uspeh manjši kot potem, ko je usmerjanje prevzela šola kot eno svojih dejavnosti.

Kadar se bodo šole zavedle, da je mladinska periodika pravzaprav nov vidik modernizacije pouka, bodo naročanje in prebiranje še bolj pospeševale. Modernizacija pouka se ne more meriti le po tem, koliko smo uvedli novih učil in novih metod dela — gre za vsebinsko spremembo pojmovanja pouka v zavesti učiteljev. Splošno znano je, da šola danes ne more več dokončno usposobiti učenca ne na osnovni, ne na srednji, ne na višji ali visoki šoli. Sam se bo moral še naprej izobraževati in slediti razvoju. Skratka — izobraževalno funkcijo šole vidimo povsem drugače, kot so jo videli nekdanje: izobražen je tisti, ki ve, kje bo iskal, česar ne ve. V tej širši zasnovi šolskega dela je ravno otroška in mladinska periodika tista, ki zaradi svoje estetske in znanstvene vrednosti, psihološke ustreznosti, pedagoške usmerjenosti in družbene usklajenosti lahko bralcu mnogo pripomore k notranji rasti. Strinjam se, da mladinski listi niso nadomestilo za učbenike, so pa tako dopolnilo, kot je dopolnilo celotno otrokovo okolje in vsa druga sredstva, ki pomagajo šoli uresni-

čevati vzgojnoizobraževalne smotre. Še misel ob Cicibanu: prepričana sem, da učitelji v nižjih razredih načrtno vpletajo mladinsko periodiko v šolsko delo. Če bi jih v višjih razredih naučili po bibliografijah poiskati med seboj vsebinsko se dopolnjujoče članke, bi šolarji prenekatere naloge — naj navedem za zgled „Vse o konoplji“ — ki jo še s pomočjo staršev težko izvedejo, lahko naredili sami.

Zavzemam se za aktivnejši in odgovornejši odnos do mladinske periodike tudi zato, ker pridejo mladinski in otroški listi v sleherni slovenski vas. Ne mislim napadati dragih učil — kot so npr. fonolaboratoriji — ki predstavljajo resnično modernizacijo pouka. Toda te uporabljajo le ozek krog porabnikov — učencev! Periodika pa uspešno zmanjšuje razlike med mestnimi in podeželskimi šolami.

Če pogledamo zdaj še materialno plat, ugotovimo, da je mladinska in otroška periodika neko interdisciplinarno področje, ki nima domovinske pravice v nobeni od samoupravnih interesnih skupnosti. Povsod samo delno zajema vsebino in torej tudi denar. V prihodnje bo treba sistemsko samoupravno razreševati način subvencioniranja. V resnici, in ne samo obljubljeni. Pri republiški konferenci SZDL Slovenije je bil sestanek naslednjih samoupravnih interesnih skupnosti: zveze skupnosti otroškega varstva, izobraževalne skupnosti Slovenije, kulturne skupnosti Slovenije, zveze skupnosti za zaposlovanje in telesnokulturne skupnosti Slovenije. Na sestanku so sodelovali tudi založniki, izdajatelji in predstavniki izvršnega sveta skupščine SR Slovenije. Dogovorili so se o tem, da bi izoblikovali skupen organ, ki naj bi trajno usmerjal politiko na področju mladinske periodike ter si prizadeval za njeno smotno subvencioniranje. Socialistična zveza delovnega ljudstva bi sklicala sestanek. — Ko bi se organ konstituiral; tako bi dobili bolj določne rešitve. Preslabo je v praksi usklajeno obravnavanje tega področja — čeprav je načelno vse dogovorjeno.

gate širše družbene skupnosti, naj načrtujejo vsebinsko usmeritev, ki bo usklajena s tem, kar bodo sklenili delovni ljudje v samoupravnih interesnih skupnostih. Sem za aktivno politiko: za resnično družbeno ustvarjanje — ne pa za prerakanje in ukrepanje zaradi že izvršenih dejstev. Rešitev vidim v tem, da vso programsko problematiko predstavimo interesnim skupnostim. Pokazalo se je, da je dosedanje razdeljevanje subvencijskih dolžnosti slabo. Za to ne krivim samo interesnih skupnosti. Smo pod pritiskom inflacije, zaradi cen papirja in grafičnih storitev je prišlo do razkoraka med možnostmi interesnih skupnosti in potrebami listov.

Ne izključujem prizadevanja SZDL, da ima vedno ne samo pravico, ampak celo dolžnost, da nas skliče, če v tem našem sistemu kaj zaškrbijo. In zdaj skriplje. Torej se je treba dogovoriti. Vendar čutim, da vzrok ni samo v našem sistemu, ampak tudi v nepovezanosti mladinske periodike. Posledice tega so, da skušamo sami sebe prepričevati, kako so vsi listi, ki izhajajo, zelo potrebni. Prepričan sem, da so slovenski otroci toliko zreli, da potrebujejo vsebinsko razvejano periodiko. Zaupam tudi v strokovne odločitve uredništva in njihovih svetov. Druga stvar pa je, da bi objektivno morali priti do sklepov, kakšne liste v sedanji situaciji resnično potrebujemo; dalje — kakšni učitelji so nam potrebni, kako si bomo razdelili področja vzgoje, kulturne vzgoje, pa tudi izobraževanja. Vsakdo, ki sodeluje pri ustvarjanju in uporabi mladinske periodike, je dolžan pomagati reševati sedanje finančno stanje. Sicer bo morala poseči država: sprejeti bo treba neke splošne ukrepe, kot je npr.

splošna oprostitev davka. Prav zato, ker je splošna, pa ne more pomagati pri programski usmeritvi niti pri razjasnitvi temeljnih pojmov — saj vse samo podaljšuje, odlašajo. Lahko nas celo spelje na stransko pot. Zato zagovarjam predlog, naj bi ustanovili povezovalni organ. To ne bo nadzorni, ampak samoupravni organ. Če bomo to izpeljali, bo najbrž tudi odgovorjeno na moje vprašanje: ali smo že imeli neko „ustrezno stanje“ na tem področju; ali vemo, kakšno je to „ustrezno stanje“, ali vemo, kaj hočemo doseči? Odkrito rečeno: tudi izdajanje PIONIRJA in CICIBANA, kakršnokoli dejanje v kulturi in izobraževanju, so v bistvu socialna dejanja; reševanje socialnih problemov naše družbe.

To ste v svojih razpravah deloma že nakazali, zato ni mogoče preprosto reči: vse je potrebno in vse moramo kar najbolj razvijati. Počasi moramo doseči neko ustreznost, vendar glede na možnosti. Tovariši uredniki v resnici gradijo vsebino na temelju razprav v uredništvih in svetih — torej gradijo sistem od spodaj navzgor. Želim, da bi že sam začetek prodril v interesne skupnosti. Doslej sem sodeloval pri mnogih razpravah, vendar razpravljavci nikdar niso obravnavali mladinske periodike. Te liste naj bi kar najbolj posodobili. Ne gledam ne na vzhod ne na zahod — temveč zgolj na potrebe naše družbe: dokazati moramo smisel za sodobnost in potrebnost v naši družbi. K nam vdirajo drugi listi. S kakovostjo, sodobnostjo in modernostjo se moramo upreti tujemu vplivu. Toda — ali je tuj vpliv, če otroci berejo liste v srbohrvaščini? Morda pa nam to odpira nove vidike? Mislim, da je vsako vprašanje tudi družbeno — in v tem smislu moramo iskati povezave.

našnih družbenih razmerah že imamo možnosti, da lahko zadostimo potrebam otrok po kulturi, da se oblikujejo v celostne osebnosti, ustvarjalne ljudi.

Sekcija za mladinski tisk pri SZDL je povezovala vse tiste dejavnike, ki so bili zainteresirani, da se položaj mladinskega tiska uredi. Toda nekaj let smo zadeve komaj sproti urejali in reševali: to se pravi, iskali subvencije. Iskali smo regres za papir; od skupnosti otroškega varstva smo dobili delež za socialno šibkeje otroke in podobno. To so bile samo občasne akcije. Zdaj pa želimo položaj mladinskega tiska povsem urediti: opredeliti naš družbeni interes za njegovo poslanstvo; izoblikovati vlogo posameznih listov; sestaviti prednostno listo izhajajoče periodike. Mislim, da je 30-letnica že takšen jubilej, da nas lahko prepriča o potrebnosti in vlogi nekega lista; o dejstvu, da se otroci vzgajajo tudi z revijami, časniki in drugimi sredstvi.

Potrebna nam je sistemsko rešitev: kulturne dejavnosti ne moremo uvrstiti v isto kategorijo kot gospodarske dejavnosti; družbene dejavnosti nujno odpadajo — kultura v resnici živi kot nadgradnja in je namenjena

prav delovnemu človeku. Za ložbam bi morali omogočiti, da izdajajo dobro literaturo poceni, dostopno ljudem. Seveda je tudi takšno olajšavo možno izrabljati za drugovrstno dejavnost. Prizadevamo pa si, da bi našli tako sistemsko rešitev, ki je zagotovljena že po ustavi, da bi naše interesne skupnosti to izpeljale v korist slehernega otroka.

Če pogledamo strukturo cen posameznega lista, vidimo, da je umetniški delež honorarjev za sestavke in ilustracije zelo zelo majhen v primerjavi s ceno papirja, grafičnih storitev in drugih dajatev. Tam je torej treba poiskati rezerve! Cena mora biti sprejemljiva za vse starše, za vsakega otroka.

Spregovorila bom še o celodnevni šoli: bilo je že omenjeno, da bosta razvoj osnovnih šol in prehajanje v celodnevno šolo zahtevala, da se bodo o tem pogovorili uredništva, pedagoške službe, pa tudi tiste družbene organizacije, ki se ukvarjajo z vzgojo otrok. Ločeni, vsak zase ne bodo mogli dati mladinskemu tisku tistega mesta in vloge, ki ju ta v resnici zavzema v oblikovanju otrokove osebnosti pri celodnevem šolskem delu. Prav je, da se o tem problemu še pogovorimo.

Zvone Verstovšek

Ali soustvarjalci
ali razdeljevalci?

Pri izobraževalni skupnosti Slovenije smo se lotevali reševanja nekaterih vprašanj mladinskega tiska zares bolj distributsko. Denarja je bilo v primerjavi s potrebami malo — vendar pa je vsota iz leta v leto skokovito naraščala — mnogo

bolj kot vse druge postavke za izobraževanje. Samokritično sem dolžan priznati, da se raziskovalna, kulturna in naša skupnost res niso posebno prizadevale za neko ustvarjalno politiko na tem področju. Denar smo poskušali najbolj porazdeliti. Zato pozdravljam predlog o povezovalnem organu, ki smo ga danes slišali.

Na voljo pa imam nekatere podatke, ki ponazarjajo stanje:

leta 1970 je za mladinski periodični tisk šlo	12.000 dinarjev;
leta 1971 je vsota poskočila na	30.000 dinarjev;
leta 1972 smo dali za periodični tisk	100.000 dinarjev;
leta 1973 so vloge in možnosti narasle na	860.000 dinarjev;
leta 1974 je proračun predvidel	970.000 dinarjev;
letos pa je predvidenih	2.600.000 dinarjev.

V šestih letih je torej vsota več kot 200-krat narasla. Nočem reči, da je zdaj vse urejeno.

Navajam dejstva. Ob teh številkah pa moramo upoštevati še denar, ki ga odvajajo v isti namen temeljne, izobraževalne skupnosti; lani je bilo za periodični tisk in subvencijo šolskih knjig zbranih okoli 1.000.000,00 dinarjev; letos predevajajo petkrat več. Šole prejemajo za svoje knjižnice delež iz rednih sredstev za materialne stroške. Če bodo v tem šolskem letu v bilanci izobraževalne skupnosti vključena

tudi sredstva za celodnevne šole — bo treba tudi na tej postavki najti delež za otroško periodiko.

Rad bi opozoril še na število teh listov: za letos smo prejeli toliko prošelj in zahtevkov, da bo imela komisija ali organ, ki bo to usklajeval z denarjem, ki bo na voljo, težko nalogo. Gre približno za deset mladinskih revij in časopisov ter pet ali šest večjih listov, ki jih izdajajo osnovne in srednje šole. Potem je tu še list „Prosvetni delavec“, kjer imamo spojo stalno plačano stran. En sam organ bo vse to laže smotno razdeljeval.

Olga Vipotnik

Kultura za otroke
je še vedno pastorek

Opozarjam, da se delegatski sistem v interesnih skupnostih še ni povsem uveljavil. Delegate smo izvolili, nekatere skupnosti pa se bodo šele ustanovile. De-

stični zvezi delovnega ljudstva, ki je najširša družbenopolitična organizacija, predlagali, da mora imeti kultura za otroke prednost. Kajti vsako kulturno ustvarjanje in podoživljanje se začne pri otroku: gledališčnik

lalo pa se je po starem, recimo tako, da so v interesni skupnosti porazdelili denar za kulturne potrebe odraslih — ne pa otrok, ali pa so ga zanje namenili manj. Kultura za otroke je še vedno pastorek. Iz tega lahko izhajamo. Zavedati pa se moramo, da smo prav pri Sociali-

Andrej Ujčič

Gre za oblikovanje
celotne politike
na tem področju.

Ne morem se strinjati z ugotovitvijo, da gre predvsem za delitev denarja. Gre za oblikovanje politike na tem področju — in to je zadeva vseh samoupravnih interesnih skupnosti. Akcija za mladinski periodiko naj bi — nasprotno — vplivala tudi na vsebinsko usmeritev interesne skupnosti. Z medsebojnim sodelovanjem in vplivanjem bo gotovo nastala tudi drugačna vsebina mladinskih listov.

Nočem reči, da bo to racionalizacija. Bo pa vsebina, prilagojena sedanji muji. Ni prav, da branimo vse, kar imamo. Liste moramo imeti zaradi kulturne vzgoje človeka — od mladosti

do starosti — pa tudi zaradi vzgojnega poslanstva šol in drugih ustanov. Vendar: ne ostajamo v obrambi, dokler nismo spoznali vseh potreb, ki jim morajo zadostiti interesne skupnosti. Financiranje bo potem samo uresničevanje dogovorjene politike. Naj interesne skupnosti spoznajo delo v uredništvih: da listi želijo poučevati, zbijati ustvarjalnost, skratka, oblikovati kulturno vzgojo. Tudi interesne skupnosti bodo dodale svoje zahteve — ne le delež v denarju.

Če bodo cene papirja in grafičnih storitev rasle — mi pa bomo vedno v odnosu „ptič pred kačo“ z bojaznijo, kdaj nas požre, bo slabo. Sem za to, da pred delovnimi ljudmi raz-

Andrej Ujčič

Ali smo interesne
skupnosti dovolj
seznanili z vsebino
in pomenom
mladinskih listov?

Res je, da bo treba sestaviti nek usklajevalni organ za urejanje problemov mladinskega tiska. Toda ta organ ne more biti „dokončen“. Ljudje morajo poznati vso problematiko tako, kot ste jo zdaj tukaj predstavili. Nisem pristojen za to, da bi opredeljeval vsebinsko pomembnost listov, ki izhajajo. Opiram se na skupni dogovor pri Socialistični zvezi delovnega ljudstva, da je treba regresirati nekatere informativne družbenopolitične liste ter liste za otroke. Takrat je bilo nedvoumno ugotovljeno, da so vsi listi, ki jih danes obravnavamo, naši sedanji mladini potrebni.

Druga zadeva pa je, da bo vendarle treba spoštovati samoupravno organiziranost naše družbe in si prizadevati, da s čim manj napora predstavimo mladinske liste delovnim ljudem, s katerimi se bomo dogovarjali za denar. Pri interesnih skupnostih bomo morali biti

vztrajni, trdni, včasih morda celo ostrji. Te niso in ne smejo biti samo razdeljevalke denarja, kakor bi morda kdo celo želel, ampak resnične ustvarjalke izobraževalne, kulturne in vzgojne politike naših listov. Morali bomo spoznati, da nihče v tej družbi sam po sebi v svojem krogu ni pristojen za oblikovanje in izvajanje določene politike. Vsaka zadeva, naj bo na prvi pogled še tako majhna, je družbena. In v tem smislu je tudi vsako pisanje, urejanje, ustvarjanje neke izobraževalne kulturno-vzgojne politike družbena zadeva. Vem, da imajo vsi navedeni listi svoj namen, vem, da sodeluje v njih paleta predstavnikov širše družbene skupnosti. Te ljudi resnično angažirajmo za izboljšanje vsebinske in programske podobe — ne samo za sprotno sodelovanje ali financiranje. Gre za tako imenovano kulturno-prosvetno in pedagoško ustrezno programiranje lista. Predvsem pa gre za uresničitev smotra: kulturna vzgoja mladega rodu.

Ti listi so v bistvu temelj kulturne vzgoje. Povabimo dele-

Vloga mladinske periodike v sedanji osnovni šoli in v prihodnji celodnevni šoli

Vez med poukom in prostim časom

gremo vso problematiko. Sem proti izsiljevanju deležev za „svoj“ list — potem to vedno nekdo plača. Mislim, da moramo graditi družbo, ki ne bo

podlegla pritiskom, ampak bo iskala odgovorne poti. Dogovorjena politika o samoupravnih interesih skupnosti mora postati resnica.

Jože Šmit

Družbena zagretost za mladinske liste ni majhna!

Zdi se mi, da družbena zagretost — ali dogovorjena politika, če jo hočemo tako imenovati — za mladinsko periodiko ni majhna, tudi danes ne — čeprav iz razprave tako zveni. Slabo se počutim, ker sem urednik, uredniki pa tukaj tako rekoč zagovarjamo potrebnost svojih listov. To je napačno stališče! Družbena potrebnost poudarjamo že nekaj let. Organizirana je bila široka akcija — od skupščine navzdol. Koliko je bilo ta čas ocenjevanja, raziskovanja, pa tudi podpore. Lahko trdim, da je ta bila predvsem deklarativna — in takšna je tudi še danes.

Iz uredništev veliko obiskujemo šole, občine, izobraževalne skupnosti: srečujemo se z ljudmi, ki so tudi delegati v samoupravnih interesnih skupnostih. Ti poznajo in podpirajo tako imenovano potrebo po mladinskem tisku. Vprašanje pa je, kakšne možnosti imajo zaradi se ne dovolj uveljavljenega delegatskega sistema. To je zdaj še proces, ne pa zorenje sadov. Toliko časa sem že pri mladinskem tisku, na tolikih sejah sem že bil in v tolikih razpravah sodeloval, da vem: potrebnost mladinske in otroške periodike je že zdavnaj potrjena in dokazana.

Danes smo v razpravi dosegli napredek: smo za enoten organ, ki naj tudi vsebinsko proučuje, tisk ter obvešča tako uredništva

kot samoupravne interesne skupnosti. Dokler bomo razpravljali le o idealnih deležih udeležencev, gotovo ne bomo ničesar rešili. Tudi mi krojimo politiko — z vsakodnevnim delom — tudi z današnjo razpravo, in sicer glede odnosa družbe do otrok. V uredništvih se zavedamo: dokler smo potrebni, smo tu. Znašli smo se že v razmerah, ko je vse kazalo, da bo kakšen list propadel. Pa ni, ker je bil potreben.

Prav je, da vedo to tudi samoupravne interesne skupnosti. Toda ton tem skupnostim dajejo naše družbenopolitične organizacije, kot so Zveza komunistov, Socialistična zveza delovnega ljudstva, Zveza prijateljev mladine. Treba je voditi politiko v interesnih skupnostih; treba je več denarja za mladinsko periodiko! Tudi v kulturni skupnosti smo jasno povedali: Izhodišče vse slovenske kulture je pri mladini! In prebili smo led, saj so denar, ki bi lahko „odtekel“ drugam, vendarle namenili za mladinsko periodiko. Stvari moramo gledati politično, moramo pa jih tudi čimprej opredeliti! Na primer: ugotovili smo, da bomo do konca leta imeli z našimi šestimi listi 1.600.000 dinarjev izgube. „Mladinska knjiga“ je pripravljena to pokriti — toda, ali so delavci za to? Treba jih je prepričati, da je to njihov skupen interes.

Taka je situacija. Interesne skupnosti vedo, da so mladinski listi potrebni — treba jih je le prepričati, da bodo v ta namen združevale več denarja.

no rast mladih — opredeliti je treba tudi nasprotno: kaj pomeni mladinska periodika v širšem kulturnem prostoru, kje je njeno mesto in kolikšen je njen delež.

Postavlja se vprašanje, koliko pošiljamo mladinske periodike našim otrokom v zamejstvu. Ali so kakšne pobude? Teh otrok je veliko — mislim namreč na

otroke zdomcev, drugič pa na otroke rojakov ob meji. Nihče ne bi mogel preprečiti branja revije, ki ti je blizu. Vprašanje je, koliko je to razširjeno.

Dalje: Koliko uredništva mladinske periodike sodelujejo z uredništvimi periodike drugih jugoslovanskih narodov? Ali izmenjujejo članke? Imajo morda kakšen skupen program?

Razprava

— Odgovor na vprašanje o naši otroški periodiki v zamejstvu: „Pionir“ ima na tržaškem območju 81 naročnikov, na Koroškem pa ni menda nobenega.

— „Kurirčka“ pošiljamo na Koroško na 43 naslovov — toda privatno, ne na šole. V šoli ga slovenski učitelj ne sme uporabljati.

— V naših obmejnih območjih je težko. Legalne propagande skoraj ni mogoče izvajati. Celotni pogovori za radio niso zaželeni, na primer v Trstu.

— Ko pa govorimo o drugih naših republikah, je treba povedati, da smo z njimi tesno povezani. Naročene imamo vse njihove liste — in tudi oni naše. Tudi za dobre literarne stvaritve ali za prevode ne bi bilo težko. Vprašanje nastane edino zavoljo obsega lista: povečan obseg bi zahteval več papirja, več tiskarskih stroškov, kar bi precej zvišalo izdatke. Zato je prispevkov iz drugih republik manj, kot bi želela naša uredništva.

— Tudi pri potnih stroških

varčujemo, in seveda pri številu zaposlenih. Iz tega sledi, da nimamo časa. Če bi nas bilo več, bi bila neposredna povezava s terenom še dosti močnejša. Tako nam pomagajo dopisi. Vse je zvezano z ekonomiko.

— Eno pa je gotovo: v katerokoli slovensko vas gremo, v katerokoli industrijsko naselje, da ne naštevamo samo mest, povsod se učitelji in starši dobro zavedajo, kako potrebni so mladinski in otroški listi. To ni zaprta dejavnost; nekaj, kar bi šele zdaj nanovo predstavljali javnosti ali samoupravnim interesnim skupnostim. Odkar naši listi izhajajo, so iz tedna v teden, iz meseca v mesec na voljo najširši javnosti v kritiko in uporabo. S tem pa je že zagotovljeno tudi vplivanje na vsebino.

— Če interesne skupnosti o tem niso razpravljale, je vzrok ta, da so komaj dobro začele delati. Kot drugo pa bi morda navedli domnevo, da naši bralci pač še nimajo besede.

Miro Lužnik

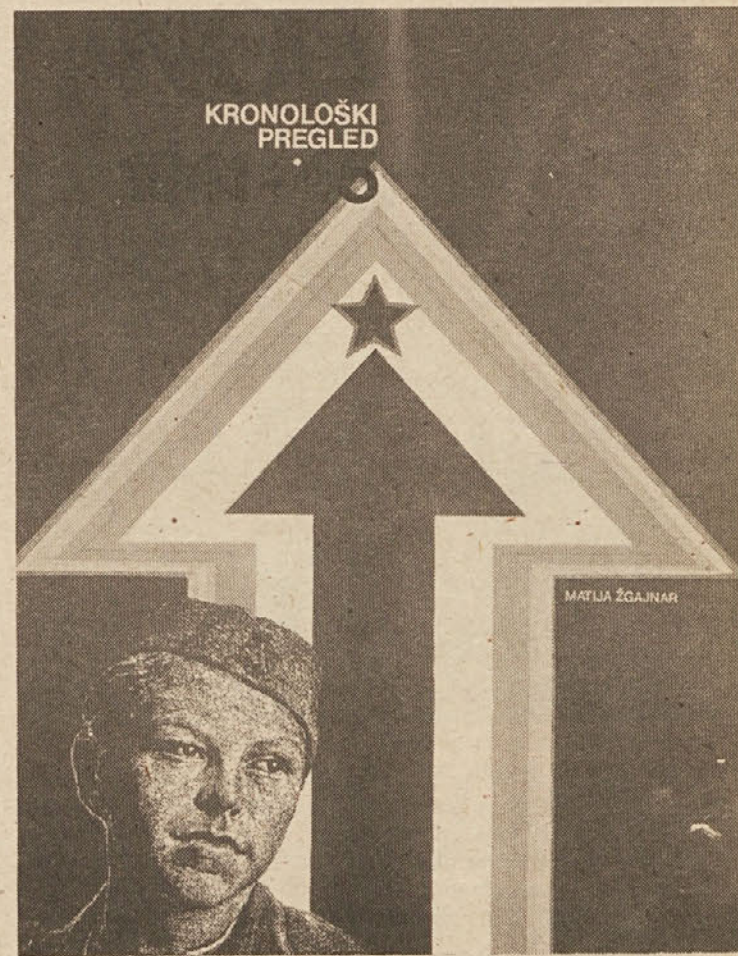
Oblikujemo razmišljujočega in vsestransko razgledanega človeka za jutrišnji dan.

Mislim, da je v celodnevni šoli mnogo več možnosti, da bi se poglobila obravnava teh gradiv, za katere smo ugotovili, da so pomembno dopolnilo celotnemu vzgojnoizobraževalnemu

vključevanje tiska v splošno izobraževalni proces. Sem sodi tudi usmerjeno izrabljanje knjižnic, samostojno iskanje gradiva s pomočjo bibliografije, raziskovalne dejavnosti, ki se začne na popisanih straneh in nadaljujejo v naravi. Dosedanja majhna odzivnost izvira gotovo iz premajhne usmerjenosti otroka v to dejavnost. V celo-

načina povezovanja prostega časa in časopisov. Z novim učnim načrtom smo začeli poglobljeno obravnavati knjižnice in aktivnejši delež otroka pri iskanju novih spoznanj. Ze to je dragoceno. Zdaj pa nas čaka — predvsem pedagog, psiholog in knjižničarje, še veliko dela, razmišljanja, razprav in iskanja različnih oblik in metod dela za vključevanje periodike in drugih sredstev, kot sta radio in te-

levizija, v posodobljeno šolo. Poudarjam: vsi dejavniki se bodo morali premisljeno in ustvarjalno lotiti dela. Tu nimamo vzrokov; oblike, metode in tehnike dela bo treba šele iskati in izdelati. Le tako bomo prispevali k temeljnemu smotru, ki smo si ga zastavili: da oblikujemo samostojno razmišljujočega in vsestransko razgledanega človeka za jutrišnji dan.

To je tudi ena izmed zelo uporabnih publikacij Pionirja, ki je izredno poceni, zahvaljujoč iznajdljivosti uredništva

Sklep

Srečanje je pokazalo, kako nujno je sodelovanje vseh, ki se ukvarjamo z vzgojo in izobraževanjem otrok. Kajti to je celotno delo, ki ga ni mogoče deliti: šola bo opravila svojo nalogo, časopisi bodo dodali svoje, nekaj še radio in televizija, delež bo prispeval dom, nekaj ulica ali vas — torej življenje, sredi katerega živimo. Družbenopolitične organizacije, vzgojnoizobraževalne ustanove, samoupravne interesne skupnosti, ki vse bolj prevzemajo v svoje roke tudi načrtovanje, ne samo obravnavo sprotne problemov v naši družbi — vsi ti se morajo povezati tudi na področju vzgoje in izobraževanja, če hočemo, da se bodo resolucije uresničile.

Zamisel, da se bo oblikovalo enotno telo, ki bo povezovalo vse zainteresirane samoupravne skupnosti v prizadevanjih za vsebinsko čim boljšimi mladinskimi in otroškimi listi, in za zagotavljanje potrebnega denarja, je gotovo dragocena. Upajmo, da se bo čimprej uresničila.

Če se bomo še kdaj takole srečali, bi bilo prav in dobro, da se povežemo tudi s predstavniki drugih mladinskih listov — zdaj smo v ozkem krogu — tudi specializiranih. Povabimo na pogovor predstavnike naših višjih in visokošolskih zavodov, ki vzgajajo učitelje. K metodiki nekega predmeta gotovo sodi tudi vključevanje periodike v pouk, h književnosti pa poznavanje mladinske književnosti, ki jo učitelj v šoli iz dneva v dan potrebuje. Če smo prepričani, da otrok in mladostnik potrebuje dobro literaturo, pisano zanju — potem je logično, da bomo tej literaturi dali mesto tudi v učnih načrtih visokošolskih zavodov.

Kar zadeva osveščanje vse javnosti o potrebnosti mladinske periodike in mladinske književnosti, je tale naš pogovor gotovo tudi eden večjih prispevkov k izboljšanju razmer na tem področju. Upajmo, da ga bodo prebrali vsi učitelji — med njimi je dosti delegatov, pa tudi predstavniki izobraževalnih skupnosti in drugi, ki se ukvarjajo s prosveto in kulturo. Lahko si ustvarijo jasno mnenje.

Ni dvoma, da se bo naš delegatski sistem trdno ukoreninil in se premisljeno spoprijel tudi s težavami, ki danes tarejo mladinsko periodiko; sodeloval pri njenem vključevanju v šolo in vsakdanje življenje otrok in mladine. To je v interesu nas vseh, predvsem pa mladine in otrok.

Pogovor vodila: NEŽA MAURER

Franc Šali

Mladinska periodika naj postane periodika mladih!

Poleg teh listov, katerih uredniki so danes zbrani, moramo upoštevati, da je precej mladinske periodike, ki se nanaša na specializirane organizacije, društva, združenja. Tam se odpirajo vprašanja obstoja, pa tudi kakovosti tovrstnih revij. Kakšni so vplivi in možnosti, da neka taka revija obstaja in se prebija, koliko pri tem sodeluje tudi mladina, podmladek organizacij? Morali bi pregledati, kakšno je stanje te periodike in koliko vpliva na mladino.

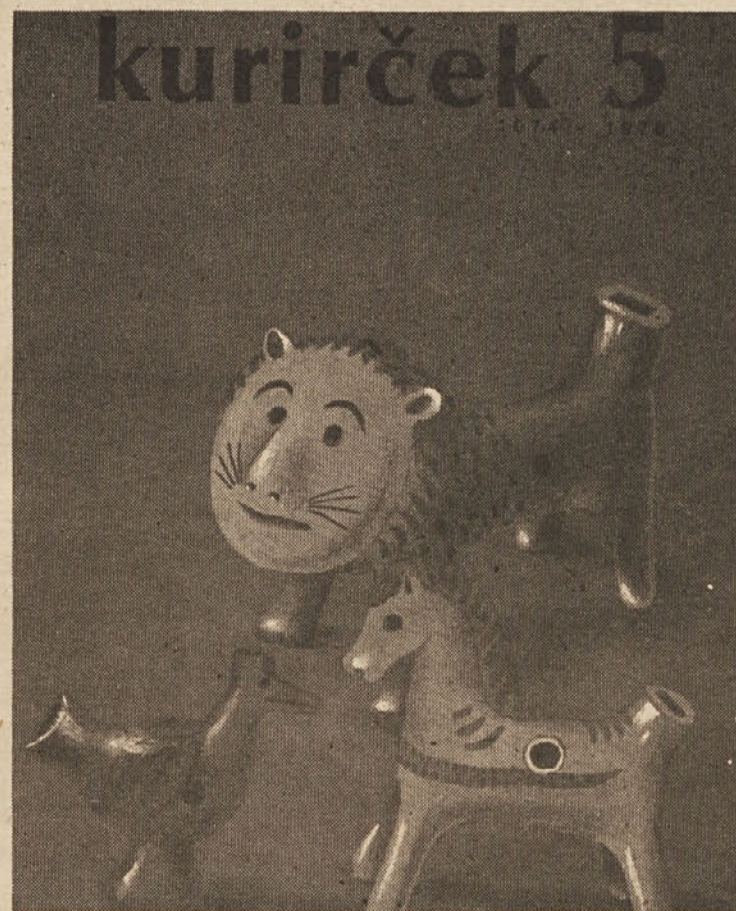
Drugo, kar bi rad poudaril: gre za vključevanje porabnikov mladinske periodike pri oblikovanju politike tega področja, pa tudi v ustvarjalno delo. Mislim, da naše mladinske organizacije po šolah, v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih premalo sodelujejo pri razvoju mladinske periodike tudi kar zadeva redno in organizirano navajanje mladih na pisanje. Tako mlademu človeku časopis ne bo samo posredovalec, ki mu bo pomagal pri kulturni vzgoji, ampak bo odsev njegove kulturne vzgoje, zrcalo njegovih vrednot in stališč. Vključevanje mladih v mladinsko periodiko kaže, kaj in koliko smo napravili za njihovo kulturno rast.

Če pogledamo naše liste od tistih za najmlajše, pa do „Mladine“ in „Tribune“, bomo videli, da mladi vendarle povsod sodelujejo, pišejo ter likovno in glasbeno ustvarjajo. To sodelovanje pa bi moralo biti še bolj organizirano, da bi vse, kar je

najboljše iz življenja mladih na šoli, v krajevni skupnosti, v delovni organizaciji, prišlo tudi v liste. Tako bi se morda ustvarilo pravo razmerje med prispevki mladih in odraslih. Urednica „Pionirja“ je poudarila, koliko je pri njih pobud — vendar prave širine ni... Ta bi lahko bila, če bi na primer mentorji, šole, mladinske organizacije in združenja v krajevnih skupnostih spodbujala in vključevala mlade. Če pogledamo otroške liste, vidimo v njih skladbice, ki so delo odraslih. In vendar se tudi otrok glasbeno izraža. Tudi sami bi lahko večkrat napisali kaj dobrega za svoje vrstnike.

Seveda so ti pogledi pomembni predvsem za časopise, ki so namenjeni srednješolcem, morda učencem v gospodarstvu ali študentom. Ti se namreč večasih poskušajo malo zapirati v svoje liste — ali pa samo tako kaže. Pri listih za mlajše je več kot opazno vodenje odraslih — tu pa so nenadoma prepuščeni sami sebi. Opazimo jih šele, ko so ubrali napačno smer.

Razmerje vodenja in sodelovanja bi morali obdržati v vsej mladinski periodiki, od predšolskih otrok do študentov: na eni strani naj se kaže prisotnost odraslih, na drugi pa priliv mladih. Prav bi bilo, da bi razširili prostor mladinske periodike tako, da bi pisali mladi tudi v druge liste, recimo lokalne, kot so „Večer“, „Glas“, „Dolenjski list“. Mladi želijo pripovedovati o sebi in svojem delu. Prav je, da to predstavijo tudi širši družbeni javnosti. Ne samo, da se družba s pomočjo tiska in drugih sredstev vključuje v kulturni

procesu. Nastaja možnost, da postane obravnava in uporaba periodike del celotnega „prostega časa“, ki se deli v prostovoljne in rekreativne dejavnosti. Učenci se bodo lahko bolj naravno ukvarjali z branjem, pa tudi s pisanjem, pripravljali gradivo za svoje časopise, dopise v „Pionirski list“ in druge ter se vključevali v dopisniško mrežo. Obstaja več možnosti in časa za

dnevni šoli bo več možnosti, da bomo učence navajali na aktivne, proučevalne metode.

Jasno pa je, da učitelji na tak način dela niso dovolj pripravljani. Zato bo treba potrpežljivo iskati različne možnosti, dajati napotke, beležiti nove oblike, ki se bodo med delom porajale, jih zbirati in posredovati drugim šolam. Le tako bomo prišli tudi do nekega metodičnega

Podelitev Prešernovih nagrad 1975 7. februarja letos ob 30. jubilejni svečanosti

»Za vse, kar so s svojim delom prispevali v zakladnico naše kulture...«

„Vedeli smo, da je prav v tem vsakoletnem praznovanju globlja simbolična vsebina: da je v njej izpolnitev želja in hotenj mnogih naših ljudi, ki so v svoji skromni partizanski opravi imeli tudi drobno knjižico Prešernovih poezij; je nemo recitiranje pesnikovih verzov v gladi in žeji umirajočih v ječah in koncentracijskih taboriščih. Enim in drugim je bila ta duhovna hrana potrditev njihove človeškosti pa tudi smiselnosti in nezlomljivosti boja, ki so ga bili. In končno, zbirali smo se, in tudi danes smo tukaj s tem namenom, da v luči tako pojmovanega proslavljanja nagrajimo s častnim naslovom Prešernove nagrade, da čestitamo umetniškim in kulturnim ustvarjalcem z različnih področij za vse, kar so s svojim delom prispevali vrednega v zakladnico naše kulture, kot kulture občestva vseh delovnih ljudi v SR Sloveniji in Slovencev zunaj njenih meja.“

To so besede, ki jih je v svojem slavnostnem govoru povedal Andrej Ujčič, član IS in predsednik republiškega komiteja za kulturo ob podelitvi Prešernovih nagrad ter nagrad Prešernovega sklada na predvečer praznika v slovenski filharmoniji v Ljubljani. V svečanem, prazničnem ozračju in ob prisotnosti najvidnejših političnih in kulturnih predstavnikov so PREŠERNOVO NAGRADO prejeli:

Bogata žetev

Izredno veliko Prešernovih nagrad in priznanj študentom ljubljanske univerze

Tako kot vsako leto je tudi letošnjega 8. februarja ljubljanska univerza svečano proslavila naš kulturni praznik. Slovesnost je bila letos vredna še posebne pozornosti, saj je število nagrajenih študentov preseglo vsa pričakovanja. Študentje so za svoja znanstvena dela prejeli 35 Prešernovih nagrad in 69 priznanj — skupno kar 104!

Nagrajeni študentje so ponos naše univerze, njihovi dosežki pa hkrati najlepše priznanje prizadevnim mentorjem. V posebno pohvalo in zadoščenje nagrajenim študentom je treba povedati, da so nagrade in priznanja enakovredna, saj so, po mnenju strokovnjakov, naloge diplomantov dosegle izjemno kakovost.

Ob navzočnosti visokih političnih in kulturnih osebnosti Slovenije in drugih javnih političnih in kulturnih delavcev je zadonela Prešernova Zdravljica, ki jo je zapel akademski pevski zbor Tone Tomšič. Prisluhnili smo prisrčnim besedam rektorja ljubljanske univerze akademika prof. dr. Janeza Milčinskega. V svojem govoru je poudaril aktivno vlogo študenta kot „delavca med delavci“, pozval študente na pot raziskovalnega dela, na pot, ki bo bogatila zakladnico znanja.

Na slavlju so študentje posameznih fakultet predstavili navzočim svoja dela. Spet je zazvenela pesem ...

VSEM NAGRAJENIM ŠTUDENTOM ISKRENO ČESTITAMO IN JIM ŽELIMO ŠE VELIKO USPEHA!

Zoran Didek za življenjsko delo in razstavo v letu 1974,

Dr. Bratko Kreft za življenjsko delo na področju literarne in gledališke umetnosti,

Fran Milčinski za življenjsko delo na področju RTV, filma in literature,

Pavel Šivic za umetniške in pedagoške dosežke na področju glasbe in

Dubravka Tomšič-Srebotnjakova za vrhunske umetniške dosežke na področju glasbene ustvarjalnosti.

Nagrade Prešernovega sklada v letu 1975 so dobili:

Delavska godba iz Trbovelj za izredne uvrstitve pihalnih orkestrov doma in v tujini,

Bogomil Fatur za pesniško zbirko „Minuta tišine“,

Mile de Gleria za filmsko kamero,

Mina Jerajeva za vlogo Winnie v delu Samuela Becketta „Srečni dnevi“,

Tomaž Kržišnik za likovno podobo predstave Zlata ptica,

Florjan Lipuš za prozo „Zgodbe o Čuših“,

Ciril Oblak in Fedja Klavara za arhitekturo tovame Gorenjska oblačila v Kranju in letališče na Brniku,

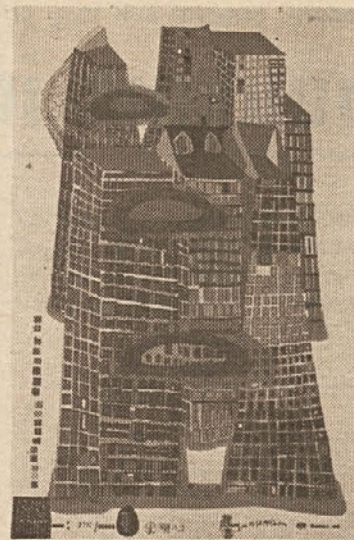
Stane Raztresen za vlogi kaplana Martina Čedernaca in Hlapca Jerneja,

Ivan Seljak-Čopič za ciklus razstav v zadnjih letih in

Matjaž Vipotnik za oblikovanje plakatov.

Praznično ozračje je poudaril izbran kulturni spored: Memento mori Blaža Arnič, izvajanje solistke Irene Grafenauer in koncertni del, ki ga je pripravil simfonični orkester slovenske filharmonije pod vodstvom dirigenta Antona Kolarja.

NAJ SE ŠTEVILNIM ČESTITKAM PRIDRUŽIJO ŠE NAŠE!

Hundertwasser v Moderni galeriji

Dobro jutro, mesto! Hundertwasser

Malo je razstav na Slovenskem, na katerih gostujejo tuji umetniki, zato je srečanje z umetnikom sodobnega časa, katerega dela so obkrožila svet, toliko prijetnejše. Tudi nam se ponuja priložnost, da ga spoznamo po izvirnih delih in ne le po knjigah ali razglednicah: Friedrich Hundertwasser je vse, kakor eno najzanimivejših imen povojne avstrijske umetnosti. Izbor njegovih grafičnih del iz dunajske Albertine bo na ogled obiskovalcem Moderne galerije do začetka marca.

Hundertwasserjeva barvna grafika je samobiten pojav, njegov svet je zrasel iz secesijskih pobud v samosvojo figurarno ornamentaliko. Linija njegovih krožnic je jasna, razločna, barve strogo pregrajene, močne, „emajlirane“, s pozlato, celota njegove grafike učinkuje bolj ploskovito kot z iluzijo raz-

sežnosti. Spirala je pri njem zakonitost, ki se giblje od središča k neskončnosti in od neskončnosti k središču — središču življenja, čutnosti, duhovnosti. Poetičnost njegovih del se navezuje na bujne barve. Posebno blizu mu je zelena v vseh možnih odtenkih. Ne naključno. Zelenilo narave, ki jo Hundertwasser svobodno zrcali v fantaziji in preobrazbeni obliki, mu predstavlja elementarno izrazilo v lestvici razcvetajočih se barv. Ni naključje, da Hundertwasser ni zadovoljen s tistim napredkom, ki razdira naravo in jo spreminja v grobnico živega sveta. Sam o sebi je dejal: „Moje slikarstvo — tako vsaj mislim — je povsem drugačno, ker je vegetativno slikarstvo“. Morda so njegove grafike nekako premočrtne, kljub raznolikosti, niso pa brez poetičnosti in blagodejne vedrine. Že to je redkost v sodobni grafiki, kjer ima Hundertwasser posebno mesto.

V Matjaževi knjižnici je izšlo

Karel Grabeljšek: NAJMLAJŠI PARTIZAN

To je doživeta, kratka, jasna pripoved o skrbi matere, kako naj reši svojega komaj dvehletnega otroka pred okupatorji. Otrokov oče je namreč partizan in tudi mati se odpravlja za njim. Saj nima več mirne ure doma — in ko pridejo neke noči Italijani in beli z orožjem ponjo, se s spečim otrokom vred pože ne skozi okno.

Sledi dolga, nevarna in zelo naporna pot, najprej do strine v bližnji vasi, nato pa s partizanskimi kurirji v Ključ. Da, našli so pol do otrokovega očeta — toda otrok je bil premajhen, da bi ostal s njimi. Na babičin dom je moral in ta je bil onstran takratne nemške meje.

Skrb za otroka, ljubezen in dobrota ljudi so v malokateri knjigi tako nevsiljivo in jasno prikazane.

Leopold Suhodolčan: MORNAR NA KOLESU

Zgodbe, kakršne nosi s seboj vsakdo — zgodbe iz mladosti. Toda ljudje imamo različne mladosti in vsak tudi ni pisatelj, da bi znal svoja doživljaja nazivati v pripoved.

To je pripoved o življenju na podeželju, kjer otroci poleg cvetja in trav, ptic, čebel, mačk in psov poznajo še polno lepih in razburljivih stvari. In dogodkov, ki jih ni mogoče pozabiti. Dobrih, kot so tisti o čebelah in dedku, vedrih, kot je zgodba o mornarju na kolesu, in onih, ki bolijo še čez leta, saj nosijo v sebi muko prvih krivic, nauk o socialni razliki med ljudmi; takšna je Mojmeladek. Med te zgodbe, ki jim je podlaga vendarle hudomušna vedrina, vdré vojna s streljanjem, preganjanjem ljudi in z oddaljenim taboriščem. Tu ni krvi, pač pa muka bede in otrokom popolnoma nerazumljive vojne grozote.

Knjiga je pisana jasno in jedmato.

PREMIERA V LJUBLJANSKEM MLADINSKEM GLEDALIŠČU

Cyrano de Bergerac

Cyrano de Bergerac, tragično-himnična komedija EDMONDA ROSTANDA iz sredine sedemnajstega stoletja, visoka pesem človekove osamljenosti in farsa vsemogočih nasprotij, ki zaposlujejo duha; tudi danes, po tolikih letih, predvsem po zaslugi odličnega Zupančičevega prevoda iz leta 1923, še zmerom navdušuje bralca. Težavna pa je njena odrska uprizoritev. Ne samo zaradi arhaičnosti jezika, temveč predvsem zaradi izjemne razsežnosti igralskih likov, ki zahtevajo velik oder in še posebno zaradi Cyranoja-protagonista s sto obrazi, ki ga zmore le suverena, vsestransko razgibana in izkušena igralska osebnost.

Predstava v mladinskem gledališču v Ljubljani je izzvenela kot anticyranojevska v klasičnem pomenu. Dolgonogi sabljač, duhovitež in poet se je kolektiviziral. Njegova pojava ni gospodovala; prej bi lahko rekli, da se je podrejala govoričnim simbolom in modernemu gledališkemu izrazu, kar pa je bila vsekakor tudi režiserjeva usmeritev.

Zaradi takšne usmeritve predstave in tudi zaradi neizkušenosti glavnega igralca Vladimirja Jurca, ki je bil v tej zahtevni vlogi debitant, so duhoviti monologi, ki so bistvo tega besedila, izzveneli mlačno, čeprav je celotna uprizoritev z maloštevilnim ansamblom, posebno v prizorih z najetimi Španci, ustvarila dinamično, karikirano ozračje množic.

Druge vloge so tolmačili: Rokšana — Milena Grmova, Kristijan — Jože Mraz, Le Bret — Sandi Pavlin, stotnik Carbon — Niko Goršič, Raguenau, Montfleury — Brane Ivanc, kadet — Barbara Jakopič in Mina Jeraj, De Guiche — Pavle Rakovec, Ligniere — Alja Tkalcova, Duenja — Polona Vetrh, še en kadet — Majolka Šuklje, Nezadovoljež, kapucin — Božo Volk. Igro je režiral Miran Hecog.

L. LESAR

Na slovenski kulturni praznik so v Horjulu pri Ljubljani odprli razstavo slikarja domačina Franca Zupeta — Kristofa. To je njegova osma razstava — kar sedem jih je bilo prav v počastitev Prešernovega dne. Letošnja razstava je posvečena spominu kiparke in slikarke Karle Bulovčeve. Pozdravni nagovor je imel književnik Ivan Mrak. Razstavljene slike so pretežno olja. Razdelimo jih lahko na izredno doživete, prefinjene in uspele pejsaže. Tu so tudi portreti (prvič so upodobljeni z oljnatimi barvami — vajeni smo slikarjevih portretov z ogljem) in vizijske slike, ki so usmerjene v izpoved neke ideje. Temeljna misel, ki bi jo lahko povedali o slikarju: Če se večina današnjih mladih umetnikov obrača navzven, je za Kristofa značilno, da se obrača k človeški notranjosti — pa naj to izpoveduje s krajino, cvetjem, portretom. Na sliki: Obzidje Križank — akvarel.

Jugoslovanski prosvetni listi, Praktična žena in radio Beograd v akciji NAJLJUBŠI UČITELJ

Predlaganje kandidatov

Na pobudo revije Praktična žena in pod pokroviteljstvom kulturnoprosvetne skupnosti SR Srbije je bila lani začeta akcija Najljubši učitelj. Že na začetku se je akciji pridružil tudi radio Beograd.

V prvem letu akcije je bil dosežen zaželen uspeh. Za priznanje Najljubši učitelj se je potegovalo približno štiristo učiteljev iz vseh krajev Jugoslavije.

Tej veliki akciji se je letos pridružilo vseh osem jugoslovanskih prosvetnih listov (Školske novine, Prosvetni list, Prosvetni pregled, Prosvetni rad, Škendija, Prosveten rabotnik, Misao in Prosvetni delavec). Akcijo vodi v imenu jugoslovanskih prosvetnih listov Djokica Petković, novinar Prosvetnega pregleda.

Vse, ki se za to akcijo zanimajo, prosimo, da v skladu s pravili, ki jih objavljamo v tej številki, takoj pošljejo svoje predloge za Najljubšega učitelja. Predloge pošljite do 1. maja leta 1975.

O drugih pomembnih zadevah glede priprav in vodenja te akcije vas bomo obvestili v eni izmed prihodnjih števil.

OSNUTEK PRAVIL

Nagrada Najljubši učitelj se podeljuje učiteljem osnovnih šol vseh narodov in narodnosti Jugoslavije za pomembne uspehe, dosežene pri izobraževanju in vzgoji otrok, modernizaciji pouka in pridobivanju ugleda šole, širjenju prosvete, kulture, izobraževanja in civilizacije v nerazvitih krajih, območjih, naseljih, vaseh in predmestjih, kjer žive ljudje še vedno v težkih razmerah.

Nagrado Najljubši učitelj prejmejo tisti prosvetni delavci, ki so pomembno prispevali, da sta šola, v kateri delajo, in naselje, v katerem žive, napredovala.

Nagrada Najljubši učitelj je sestavljena iz diplome (morebiti tudi iz plakete) s podobama Njogoša in Tesle, na kateri je napisano: „Tudi Einstein, Lenin, Njogoš in Tesla so imeli svoje učitelje. Prihodnost družbe je odvisna od učitelja,“ in darila šoli (knjige, učila, televizor, potrebščine za dijaško kuhinjo in drugo), v kateri dela nagradjeni prosvetni delavec.

Višina nagrade je odvisna od tega, koliko so prispevale delovne organizacije v letu, ko je bila nagrada podeljena. Njena višina se določi za vsako leto na novo. Vsi nagradenci dobijo v istem letu enake zneske; prav tako dobe šole darove enakih vrednosti.

Šola dobi praktično darilo, učitelj pa denarno nagrado, če bo zagotovljen potreben denar.

Kandidate za nagrade predlagajo člani ekipe, ki jo sestavljajo novinarji in uredniki Praktične žene, jutranjega programa radia Beograd in jugoslovanskih prosvetnih listov, ki obiskujejo prosvetne delavce ter naselja in šole, v katerih ti delajo. O njihovih predlogih odloča žirija. Žirija lahko podeli letno največ deset nagrad. Žirija odloči tudi o tem, kateri izmed desetih nagradjenih prosvetnih delavcev najbolj zasluži, da bi ga predlagali za republiško nagrado (taka je npr. Vukova v Srbiji), in pošlje predlog za podelitev te nagrade republiški žiriji.

Če žirija meni, da v kakem letu ni dovolj kandidatov, ki

izpolnjujejo pogoje za nagrado Najljubši učitelj, lahko podeli tisto leto tudi manj kot deset nagrad.

Prosvetni delavci, ki bodo predlagani za nagrado Najljubši učitelj, morajo izpolniti te pogoje:

a) da so pri šolskem pouku in v naselju, kjer žive, dosegli uspeh, ki je pomemben in trajen prispevek k splošni prosvetnoizobraževalni in vzgojni ravni prebivalstva; da so prispevali k splošni pismenosti in civilizaciji jugoslovanskih narodov;

b) da so dosegli vidne rezultate, ki so posebno opaženi in cenjeni v kraju, kjer žive;

c) da so si kot prosvetni delavci pridobili zaupanje in spoštovanje učencev in njihovih staršev, občanov ter družbenopolitičnih organizacij. To se ugotovi iz predlogov, poslanih nosilcem akcije, ter ob obiskih in pogovorih, ki jih opravljajo člani ekipe Najljubši učitelj.

V ekipi mora biti vedno tudi en član žirije;

č) da imajo najmanj osem let službe v kraju, kjer delajo in so štiri leta delali v izredno težkih delovnih razmerah.

Nagrado Najljubši učitelj lahko dobi prosvetni delavec samo enkrat.

Predlagatelj — posameznik, skupina občanov, ustanova ali družbenopolitična organizacija — ima pravico predlagati za nagrado samo enega ali pa dva kandidata iz iste šole, ki naj bi si nagrado delila.

Kandidata za nagrado Najljubši učitelj lahko predlagajo učiteljski kolektivi, izobraževalne skupnosti, ustanove, združenja, družbenopolitične organizacije, člani žirije, starši učencev, učenci (najmanj skupina petih učencev iz različnih razredov) in občani.

Predlagatelj (posameznik ali skupina predlagateljev) mora biti podpisan s polnim imenom, navede pa naj tudi naslov stanovanja.

Iz starih listov

KAJ JE UČITELJ?

Šolska oblastva postavile so učitelja ob enem za profosa, in če kaznuješ učenca in ga zapreš, pridržiš tudi samega sebe. Žalostne so iste ure, če tudi jih v delo porabiš, a nekoč sem se pa skrivaj prav iz srca smejal.

Sedel sem za šolsko mizo ter popravljaj zvezke, pred seboj pa sem imel jetnika. Kmalu je začel glasno govoriti, da sem postal pozoren nanj, in tu podajem njegov monolog nespremenjen po „stenografičnem zapisniku.“ „Oh jej — al bom šov kej kmav dam? Oh jej ja, al sem že vačen! Oh jejda ja, drug že krave pasejo, jest pa še v šol sedim! OH jej ja, povejte no, kedaj bom šov že dam! Če ne bom pa kar tako šou! O jest grem kar dam! Me bote pa raj mehen po rok udar! — pa še jutri če vočte! Jelte k še tistle zvezek spšete, pa bom šou...“

Človek bi mislil po njegovih žalostnih tožbah, da sem ga imel 2 do 3 ure priprtega, toda bil je zaprt vsega vkup pol ure. A bil je prefriganec, ki ni imel jezička za molčanje, ampak ga je znal izkoristiti. Kaj pa zahteva občina od tebe? — Mnogo, mnogo, a v prvi vrsti, da si policaj za vso župnijo. Ti skrbi, da nihče jabolk ne krade, kamenja ne meče, ne kolne, ne psuje — če prav odrasli v vseh teh „čednostih“ z najboljšim zgledom svetijo. — Če pa le učenec napačno stopi, takoj vse kriči: „To ti je šola!“

V cerkvi svete tetke tako pobožno dremlejo in se strčki tako bogoslužno pogovarjajo, da pa so otroci mimi kot jagnjeta, zato je pa — šomašter tu!

Občanom pa piši pobotnice, temu preberi „verlodengo“, temu bodi svetovalec v sadjarstvu, onemu obreži, cepi drevo itd. Pa koliko je še častnih, pa tudi veličastnih opravil, ki se zahtevajo od tebe!

In učitelj je mnogokrat pravi pravcati grešni kozel, ne samo na deželi, ampak tudi pri ostalem svetu. Vojaki zgodovine ne znajo. Kdo je kriv? Učitelj! Da veš; poučuj zgodovino po tako vrle metodi, da ostane dečkom za vse večne čase v njihovej buči.

Višje oblasti pa zahtevajo še, da si zgleden vrtnar, knjižničar i.t.d. Izvoljenci so seveda po vrhu tega še ročni mizarji, umni rezbarji in modeleurji. Posebno pa paznim očesom čuvaj, da se ti ne priklatijo morilke, kakor: davica, osepnice, trahom, kolera — v tvoj šolski okoliš, da jim pravočasno zagrmiš: Stoj! ter pokličeš v potrebi še žandarmerijo na pomoč.

Učiteljski tovariš 1894 str. 220

Predlogi morajo biti pismeni, priložiti pa je treba tudi dokumentirano obrazložitev, tako da ima žirija dovolj podatkov za vrednotenje predlaganih kandidatov.

Predloge za Najljubšega učitelja pošljite na naslov: Prosvetni pregled, Terazije 26, Beograd. (Najdraži ulitelj)

Zato da bo mogoče čimboli objektivno oceniti zasluge predlaganega kandidata, bodo poslali žirija, uredništvo Praktične žene in jutranjega programa radia Beograd ter jugoslovanskih prosvetnih listov svojo ekipo v naselja, kjer živijo in delajo predlagani kandidati, ki so prišli po oceni uredništva v ožji izbor. Ekipa se posvetuje z upravami šol in izobraževalnimi skupnostmi, starši učencev, družbenopolitičnimi organizacijami ter s posamezniki o zaedah predlaganega prosvetnega delavca.

Končno veljavnost predloga določijo člani ekipe Najljubši učitelj na temelju predlagateljevega podpisa (če predlog ni podpisan, se ga ne upošteva).

Predlog bo zavrnjen, kandidat pa diskvalificiran za sodelovanje na natečaju, če se ugotovi, da je predlog napisal sam ali pa če ga je na njegovo zahtevo napisal kdo drug.

Obrazloženi predlogi za nagrade bodo objavljeni v ustreznih rubrikah Praktične žene, v jutranjih programih radia Beograd in jugoslovanskih prosvetnih listov.

Žirijo sestavljajo znani prosvetni, kulturni in družbenopolitični delavci.

Ekipa Najljubši učitelj opravi prvi izbor predlaganih glede na pravila za podeljevanje nagrade. Kandidate, ki so prišli v ožji izbor, obiščejo člani ekipe. Po pogovorih z njimi, s starši učencev in z ljudmi iz okolja, kjer žive, sestavijo poročilo; tega preberejo na seji žirije.

Člani žirije na temelju sprejetih predlogov in poročil ekipe izberejo deset najboljših kandidatov.

Delo žirije je javno.

Kateri učitelj jim je najljubši?

VZGOJA IN VARSTVO

Smučarski tečaj tudi za vzgojiteljice

Januarja 1975 je zavod za šolstvo prvič organiziral smučarski tečaj za vzgojiteljice predšolskih otrok. Predšolska vzgoja je bila do sedaj bolj ali manj zapostavljena. Vedno bolj pa se zavedamo, kako pomembna sta vzgoja in izobraževanje otrok prav v „zlato dobi“ otroštva, ko so otroci za sprejemanje zunanjih vtisov najbolj dojemljivi. Dobro pa vemo, da je telesna vzgoja temelj za otrokov vsestranski razvoj. Star pregovor „Zdrav duh v zdravem telesu“ še vedno velja.

Pozdravljamo akcijo zavoda za šolstvo, da je omogočil vzgojiteljicam izpopolnjevanje smučarskega znanja. Vzgojiteljica mora biti ob poznavanju iger in dejavnosti za predšolske otroke na snegu tudi spretna in strokovno sposobna voditi otroka pri prvih in nadaljnjih korakih na snegu. Na seminarju smo pridobile praktično znanje, seznanile pa smo se tudi s primerno smučarsko opremo otrok, s kakšnimi metodami je treba pripraviti otroke v vrtcih (pri telesni vzgoji) na smučanje, z napotki za organizacijo enodnevnih in večdnevnih smučarskih tečajev za naše najmlajše, z možnimi poškodbami in preprečevanjem le-teh. Pridobile smo si tudi dodatno znanje o igrarh in drugih dejavnostih na snegu.

Poleg strokovnih predavanj smo z navdušenjem poslušale zanimivo predavanje Dejana Cedilnika o osvajanju vrhov Himalaje. Vzgojiteljice, ki smo se seminarja udeležile, se iskreno zahvaljujejo organizatorjem seminarja: tovarišici pedagoški svetovalki Marički Jamšek, tovarišu Jožetu Besliču, svetovalcu za telesno kulturo na Zavodu za šolstvo SRS, prof. Koščevu in prof. Šveglju iz vzgojiteljske šole. Želimo pa, da bi bil seminar vsako leto za več vzgojiteljic iz vse Slovenije kot sestavni del permanentnega izobraževanja, pri katerem si bomo izboljševale kakovost dela na področju predšolske vzgoje. Rade bi povedale, da smo vzgojiteljice tudi na tem področju pripravljene delati in usmerjati predšolske otroke v rekreativne dejavnosti.

Udeležence seminarja

PAPIROGRAFIKA

Ljubljana

trgovina na veliko izvoz-uvoz

se priporoča cenjenim odjemalcem

Hoče učitelj spoštovanje in zaupanje pri šolske mladini obuditi in si ga ohraniti, se mora vselej resno, pa tudi prijazno obnašati. Resnost se kaže v stopanji, v oblačitvi, v gibanju in vedenju v šoli; vse mora kazati moza zrele glave in častitega značaja.

Gerdo je za učitelja narodnih šol, ako nosi lase skodrane, kakor bi brinov grm na glavi imel; nedostojno je za učitelja, ako se v oblačilih lišpa po naj novejših pariških ali bečkih nošah. Pa tudi tako krivo je, ako učitelj raztergan v šolo hodi: to mu spoštovanja pri otrocih ne budi, marveč se še otroci kvirajo, ker se privade zanikarnosti in jih sram več ni, ako cunje od njih visijo. V šoli se sicer oblačilo jako terga, pa zavoli tega ni treba učitelju, da je raztergan: tudi zakerpana obleka je častita, toliko bolj na verlem učitelju, kar tudi v poduk služi. — Nedostojno je za učitelja, ako se po klopih in policah pod okni naslanja, ali tesla prodava. Pa kakor je okomost in neotesanost učitelju nedostojna, ravno tako mu tudi vso čast in spoštovanje pri otrocih jemlje, ako se neslano in po otročje v šoli vede; na primer kakti pesterne ali stare babele, ki govorijo z otroci nekaj neslan jezik, ki ni podoben, da bi bil dar božji. Čencarija za šolo ni; šola je sveto mesto, v katerem mora biti obnašanje vse drugače kakor doma za pečjo, tako da otroka že sveti strah obide, ako čez prag v šolo stopi. Tedaj resen naj bo učitelj: pa resnost naj bode vselej prijazna, in prijaznost z otroci naj bo resna.

Drobtinice za leto 1863 str. 293 — 294

Pred 750 leti šola v Mariboru

Maribor se lahko doslej ponasi z najstarejšo šolo na Štajerskem. Že pred 750 leti je omenjeno ime učitelja — Karolus scolasticus (Kos, gradivo V, 329, Zahn. Urkundenbuch des Herzogthums Steiermark, II. št. 211). Omenjeno šolo štejemo za župnijsko šolo: nastala je predvsem zato, ker je župnik potreboval pomočnika, ki si ga je moral sam vzgojiti. Pri nas so se take šole mogle razviti z ustanavljanjem novih velikih župnij, zlasti od 11. in 12. stoletja naprej. Njihov obstoj je izpričan z imeni učiteljev, ki so navedeni v raznih listinah. Leta 1229 in 1243 ponovno srečamo ime učitelja Ulrichus scolasticus kot žičkega samostana imenovan Heinrich schulmeister in leta 1325 Janez Hartwick (Mittelungen XXXIV — 1886 — str. 12). Leta 1542 je bila v Mariboru ustanovljena mestna šola. V tem času je bilo v Mariboru več šol, imenovanih „zakotne“ (privatne) šole, ker se je lavantinski škof na solnograški sinodi leta 1456 pritoževal, da plemiči brez vednosti župnikov samovoljno zaposlujejo učitelje in jim odpovedujejo službo (Dr. Muchar, Geschichte des Herzogthums Steiermark 8. zv., Graz 1844—1867).

V dobi protestantizma je bila v Mariboru protestantska šola; učitelj je dobil pomočnika (Loser, Die protestantischen Schulen in Steiermark im 16. Jahr., Monumenta Pedagogica, Berlin, Band LV. 50). Mestni sodniki in mestni sveti, ki so bili „delodajalci“ učiteljem, so prejeli od deželne kneza in

škofa ponoven ukaz, da morajo protestantsko šolo odpraviti in protestantskim učiteljem odpovedati službo (XVIII. Programm des k. k. Gymnasiums zu Klagenfurt 1868, 4). Protestantski učitelj v Mariboru se je iz mesta umaknil — v okolico. Pristal je v Betnavi pri Mariboru in poučeval še leta 1598.

V 17. in 18. stoletju je bilo v Mariboru in tudi v drugih krajih Slovenije veliko zakotnih šol in zakotnih učiteljev. Kljub stalnim pritiskom rednih, javnih učiteljev proti njim in kljub prepovedi, so se te šole obdržale in se proti sredini 18. stoletja celo množile (Gruđen, Zgodovina slovenskega naroda, 7 — 9). Znana so tudi imena učiteljev, ki so v tem času poučevali: Florijan Dominkuš 1621, Martin Pištor 1666, Miklavž Štorf 1668, Mihael Winkhl 1673, Ljudevit Res 1676—1680 in drugi (Popotnik 1887).

Iz tega kratkega sestavka in iz imen učiteljev pred letom 1452, ko je bila ustanovljena mestna šola, ki je naslednica najstarejš šole iz leta 1224, ugotovimo, da je mesto Maribor že v začetku 13. stoletja imelo svojo šolo. Taki župnijski šoli bi težko rekli šola, ker je imela enega ali dva učence. Trivialna, ustanovljena 1452, pa je delovala v letih 1776 do 1814, glavna nato I. deška osnovna šola do leta 1946, ko sta se z odlokom ministrstva za prosveto v Ljubljani II/K-200 z dne 30. 4. 1946 združili I. deška in III. deklška v osnovno šolo Melje — kasneje osnovna šola Tone Tomšič.

SLAVICA PAVLIČ

PUTNIK

LJUBLJANA, TRG OF 15
Tel.: 31-542
organizira

ogled 13. mednarodne razstave učil v
NUERNBERGU

DIDACTA

- 4-dnevno avtobusno potovanje z odhodom 9. 3.
- 2-dnevno avionsko potovanje z odhodom 12. 3.

Prijave sprejemajo poslovalnice PUTNIKA do zasedbe razpoložljivih mest. Bralci PROSVETNEGA DELAVCA imajo 10-odstotni POPUST pri prijavi do 20. II. in če ob prijavi predložijo kupon.

Kakšne prometne filme želimo?

Republiški svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu si pri izvajanju svojega vsakoletnega programa dela zelo prizadeva, da bi z denarjem, ki ga ima na voljo, izdelal tudi nekaj ustreznih prometnih filmov. Pri izdelavi filmov upošteva republiški svet predvsem izvirnost, dokumentarnost in vzgojnost tako, da so vsi filmi uporabni za prometno vzgojo in izobraževanje vseh udeležencev v prometu.

Do sedaj so bili domači prometni filmi izdelani za predšolsko in šolsko mladino ter druge udeležence v prometu. Prikazovali so: najpogostejše prekrške na cestah (dokumentarno prikazani); medsebojen odnos med ljudmi v cestnem prometu in etično moralne norme človeka — udeleženca v prometu; strokovno znanje za razne kategorije udeležencev v prometu, nekaj filmov pa je bilo namenjeno tudi najmlajšim. V vsej dolgi dobi preventivne in vzgojne dejavnosti v Sloveniji je bilo izdelanih že okoli 100 filmov različne vsebine. Nekatere smo prikazali tudi na mednarodnih filmskih festivalih; v tujini so bili zelo dobro sprejeti in nagajani.

Z željo, da bi izdelovanje prometnih filmov že ob nastajanju čim bolj približali udeležencem v cestnem prometu, prosimo republiški svet bralce tega časopisa za sodelovanje pri izboru tem za pripravo scenarijev filmov, ki jih bo pripravil v letu 1975. Prosimo (neobvezno), da odgovorite na vprašanja:

1. Ali želite prometne filme s krajšo ali daljšo vsebino?
2. Ali naj prikazujejo filmi posamične teme s ceste ali več tem (problemov) v enem filmu?
3. Vaš predlog tem za nove prometne filme (naslov s kratkim opisom vsebine).

Za sodelovanje se vam že vnaprej zahvaljujemo! Odgovore pošljite najkasneje do 1. marca t. l. na naslov: Svet SR Slovenije za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, Ljubljana, Kidričeva 2/IV.

Svet SR Slovenije za preventivo
in vzgojo v cestnem prometu

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE

razpisuje za nedoločen čas prosto delovno mesto na tehniški metalurški in strojni šoli, in sicer:

- učitelja za poučevanje metalurških predmetov

Pogoji za sprejem:

- a) diplomirani inženir metalurgije; opravljena vojaška obveznost
- b) absolvent metalurške fakultete; opravljena vojaška obveznost

Osební dohodki po pravilniku OD ŽIC. Takoj vseljivo dvoipol-sobno stanovanje. Nastop službe takoj ali po dogovoru.

Vloge naslovite na Železarski izobraževalni center Jesenice — komisiji za delovna razmerja in odnose.

Odbor za medsebojna delovna razmerja

OSNOVNE ŠOLE ANTON VELUŠČEK-MATEVŽ KANAL

razpisuje za nedoločen čas delovni mesti:

- socialnega delavca — šola za socialne delavce
- učitelja matematike in fizike — PRU ali P

Družinsko stanovanje predvidoma v septembru 1975.

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri-krat tedensko med šolskim letom — Ureja uredniški odbor.

Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355—VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 50 din za posameznike, za šole in druge ustanove 80 din. Št. tek. računa 50100-601-16915

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko I. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).

PRED SPREJETJEM ZAKONOV O SAMOUPRAVNIH INTERESNIH SKUPNOSTIH ZA IZOBRAŽEVANJE

V vseh republikah in pokrajinah se pripravljajo na ustanavljanje samoupravnih interesnih skupnosti s področja vzgoje in izobraževanja. Značaj, naloge in organizacija teh skupnosti so usklajeni s stališči ustave, partijskih dokumentov in medrepubliških dogovorov.

V večini republik in pokrajin sprejemajo nove zakone o tem gradivu in pripravljajo načrte samoupravnih sporazumov o ustanavljanju posameznih skupnosti.

Posebni zakoni določajo tudi udeležbo delegacij samoupravnih interesnih skupnosti pri delu republiških in pokrajinskih skupščin.

Izvršni svet SR Srbije je dal lanskega novembra v javno razpravo predlog zakona o samoupravnih interesnih skupnostih z več področij (izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstvenega zavarovanja, socialnega varstva, otroškega varstva in telesne kulture).

Predlog zakona o samoupravnih interesnih skupnostih v vzgojnoizobraževalni dejavnosti predvideva ustanovitev dveh vrst skupnosti: samoupravnih interesnih skupnosti za osnovno izobraževanje in samoupravnih interesnih skupnosti za poklicno izobraževanje. Samoupravne interesne skupnosti za poklicno izobraževanje bodo ustanovljene glede na panogo ali dejavnost. Za čas, dokler ne bodo podpisani potrebni sporazumi, bo skupščina SR Srbije ustanovila eno skupnost poklicnega izobraževanja za vsa področja, panoge ali skupine gospodarstva in družbenih dejavnosti. Ta začasna skupnost bo delovala do 31. julija 1975.

PREDŠOLSKA VZGOJA V ITALIJI

Lani je bilo v Italiji ustanovljenih nad tri tisoč sekcij državnih predšolskih ustanov. V njih je okrog 450.000 otrok, starih od tri do pet let.

POMOČ ŠOLAM ZA KVALIFICIRANE DELAVCE V SR ROMUNIJ

Centralni komite romunske Komunistične partije je v svojih odločbah, sprejetih leta 1971 in 1972, zavezal vse gospodarske organizacije, da materialno pomagajo pri izobraževanju kvalificiranih delavcev. Od tedaj pa do danes je bilo v romunskih gospodarskih podjetjih ustanovljenih 13.000 delavnic za učence. Pri odločanju za poklic lahko romunska mladina izbira med 500 poklici. V 9. in 10. razredu osnovne šole ali od 1. do 4. razreda gimnazije se lahko vsak učenec izuči obrti ali pa si pridobi neko strokovnost s področja kmetijstva. Če uspešno opravi predpisane naloge, dobi spričevalo za kvalificiranega delavca.

POSEBNI DODATKI ZA DOBRE UČITELJE

Ministrstvo za prosveto in vzgojo LR Poljske je sprejelo odločbo, ki omogoča več učiteljem, da si pridobijo tako imenovani posebni dodatek in si tako izboljšajo plačo.

Ministrstvo je v ta namen izdelalo posebna merila. Dodatek lahko dobe tisti učitelji, ki imajo daljšo delovno dobo in katerih delo je izredno kakovostno.

V AVSTRALIJI BODO STAVKALI

Avstralski učitelji zahtevajo višje plače in boljše delovne razmere. Menijo, da manjka učiteljev zato, ker je ta poklic slabše plačan od drugih. (Sedanja letna stopnja inflacije v Avstraliji je 14,4 %.)

Avstralska učiteljska zveza opozarja, da je odstotek učiteljev, ki zapuščajo svoj poklic v vseh državah Avstralije precejšen, zmanjšuje pa se tudi število novih učiteljev.

Učitelji osnovnih, srednjih in strokovnih šol v Novem južnem Walesu so zagrozili, da bodo stavkali, če jim ne bodo povečali plač za 23 %. V Queenslandu zahtevajo učitelji povišanje za 17 %, za 31 % pa za tiste, ki so na dnu plačilne lestvice.

ENOTNI ŠOLSKI SISTEMI ZAHTEVAJO ENOTNO IZOBRAŽEVANJE UČITELJEV

Skandinavija postaja „skupno tržišče“ za zaposlovanje učiteljev; kmalu bo obvezno 12-letno šolanje. Ustanovili so skupen svet organizacij nordijskih učiteljev, ki zastopa 170.000 učiteljev; ti poučujejo 3 milijone učencev v petih državah. Naloga skupnega sveta je skrbeti za usklajevanje pri usposabljanju učiteljev.

Prizadevajo si za čim boljše sodelovanje in interakcijo med pedagoškimi koledži in centri za visoko izobraževanje, posebno pozornost pa posvečajo izpopolnjevanju učiteljev. To naj bi potekalo skladno z izobraževalnim, poklicnim in socialnim razvojem. To pa pomeni izobraževanje ob delu in za delo.

PRAVO V SREDNJIH ŠOLAH

V mnogih šolah litvanske SSSR so pred nedavnim uvedli pouk prava. Pri teh učnih urah učenci spoznavajo osnove zakonodaje sovjetske države in osnove kazenskega civilnega in upravnega prava.

Popravek

Opravičujemo se za neljubo pomoto, ki je nastala v članku „NAS PTIČJI SVET“.

Besedilo ob koncu sestavka se pravilno glasi:

Razstavo in stalne muzejske zbirke v prirodoslovnem muzeju Slovenije si lahko ogledate vsak dan od 10. do 12. ure, razen ponedeljka, ob sredah pa tudi od 16. do 18. ure.

Svet delovne skupnosti

CENTRA ŠTROKOVNIH ŠOL LJUBLJANA
Titova c. 78

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja telesne vzgoje

Pogoji: visoka šola za telesno kulturo. Nastop dela 1. septembra 1975.

DELOVNA SKUPNOST

POSEBNE OSNOVNE ŠOLE LITIJA

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja tehničnega pouka

Rok prijave je 15 dni po objavi oziroma do zasedbe delovnega mesta.

Plača po samoupravnem sporazumu o delitvi osebnega dohodka stanovanj na.

VZGOJNOVARSTVENI ZAVOD

VRHNIKA

(pošta 61360 Vrhnika)

razpisuje prosto delovno mesto

vzgojiteljice — za nedoločen čas. Nastop službe takoj.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

OSNOVNA ŠOLA NEZNANIH TALCEV DRAVOGRAD

razpisuje prosti delovni mesti za določen čas

— učitelja razrednega pouka od 12. 4. dalje, U

— učitelja zgodovine in zemljepisa od 1. 4. dalje, PRU ali P

Pismene prijave sprejema 15 dni po objavi komisija za sistemizacijo in kadrovska vprašanja osnovne šole.

OSNOVNA ŠOLA SOSTRO, p. DOBRUNJE PRI LJUBLJANI

razpisuje prosto delovno mesto

učitelja slovenskega jezika

Poleg tega, da izpolnjujejo splošne pogoje, morajo imeti kandidati tudi ustrezne družbenomoralne lastnosti.

Nastop delovnega mesta takoj.

kinematografi prikazujejo

lana, zato je film le povprečna ekranizacija. Škoda časa za ogled. — mš

TOM SAWYER — pripoved za mlade gledalce in bralce tega Twainovega dela, ki je verjetno bolj navdušila mlade Američane kot pa bo naše otroke. — mš

PO SLEDI IZGINULE ŽENE je zahodnonemška kriminalka. Ne manjka Španije, lepotic, sentimentalnosti in mrtvih. Za koga? — mš

DEKLE IZ HONG KONGA je nemška kriminalka v stilu James Bonda. Slabo. — mš

PRGIŠČE LJUBEZNI je delo švedskega režiserja Vilgota Sjöemana. Je film o človeku — posamezniku kot delcu in človeku kot tvorcu družbene zgradbe v začetkih industrializacije.

Neko življenje je lahko le posledica hotenj in družbenih tokov, brez moči lastnega soodločanja. Korupcija vladajočega razreda vedno bolj narašča. Premišljen človekov poseg v družbeno dogajanje stvari se ne spremini, ampak spreminja. Izreden film, ob ogledu priporočamo pogovor s srednješolci. — mš

AMERIŠKI GRAFITI je film, ki je namenjen dozorevanju mladi. Režiral ga je režiser George Lucas. Ima kar precej možnosti za oskarja 1975 (režija, snemanje, montaža — ženska stranska vloga). Skozi svojo mozaično zgradbo (film ima štiri junake) skuša prodrati v duševnost mladega človeka na življenjskem razpotju. Film je zanimiva informacija o mladostniku v nekem drugem okolju. — mb

CLEOPATRA JONES je obrtniško bleščeč film z abotno vsebino o Cleopatri — ženski podobi Jamesa Bonda, o črnih, mamilih, gangsterjih, črnemskem gibanju in ameriški policiji. — mb

DIAMANTI ZA SVOBODO je film, ki v obliki kriminalke obravnava gibanje črnih dežel za osvoboditev izpod vladavine belih. Samo to, vse drugo pa je slaba konstrukcija, postavljena v šablono akcijskega filma in oblikovana tako, da postane informacija neresnična. — mb

„ROJENI“ ZLOČINEC je film iz proizvodnje Alain Delona. Loteva se obtožbe pravosodja, ki ni sposobno poiskati pravih vzrokov zločinov. Sila zapleten problem, nesrečno usodo prevzgojenega roparja, ki ga kljub temu preganja policija, izrabi režiser tudi za obračun s predsodki. Ti namreč pogosto onemogočajo, da bi tudi tisti, ki želi živeti pošteno, pošteno zaživel. Solidna igralska zasedba skoraj vseh vlog, prav posebno pa igra Jeana Gabina in Alaina Delona, dviga film v kljub melodramski zasnovi med zanimivejša angažirana dela sodobne kinematografije. Priporočamo za pogovor v višjih razredih osnovne šole. — mb

V ZMAJEVEM GNEZDU je film, ki je nastal v Hongkongu v koprodukciji z Amerikanci. Karate je dokaz nasilja, ki ga je v filmu kar preveč. — mb

STARI DIVJI ZAHOD je film Michalla Crichtona z Julom Brynnerjem v glavni vlogi, narejen po literarni predlogi. Zanimiva tema je slabo obde-